№ 8 (3749)

29 студзеня 2013 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:
УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Народная Воля

На простар, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...

Якуб КОЛАС

ОТВЕТ ИЗ БРЮССЕЛЯ

Штефан ФЮЛЕ, комиссар Евросоюза: *«Мы надеемся, что белорусские власти присоединятся»*

Основные идеи стратегии "За диалог и консолидацию" Анатолий Левкович изложил не только читателям "Народной Воли", но и направил в офис комиссара Евросоюза по расширению и добрососедству Штефана Фюле.

Ответ из Брюсселя пришел вполне положительный. Вот он:

"Мне было интересно ознакомиться с основными целями и задачами Вашей ассоциации и эволюционными трансформациями, которые Вы видите для Беларуси. Для будущего Беларуси действительно необходимо выстроить сильную плюралистическую линию в политике, поддерживать все каналы общения открытыми и вовлекать все стороны в конструктивный диалог. Именно белорусский народ через вовлеченность в демократический процесс сможет модернизировать свою страну.

В конце марта 2012 г. начат диалог с белорусским обществом о модернизации. Этот диалог состоит из обмена мнениями и идеями между представителями белорусского гражданского общества, политической оппозиции и ЕС. Обсуждения вращаются вокруг необходимых реформ для модернизации Беларуси и развития отношений с ЕС. Повестка дня предложена представителями белорусского общества, учитывая потребности белорусских граждан. Диалог находит широкий отклик в белорусских СМИ, и мы надеемся, что это способствует более плодотворным обсуждениям в Минске и на региональных уровнях. Мы надеемся, что белорусские власти скоро присоединятся к диалогу.

Для содействия контактам между людьми ЕС также пригласил Беларусь начать переговоры о визовой поддержке и пересмотра соглашений с целью облегчить белорусским гражданам посещение ЕС. Из-за отсутствия ответа от белорусских властей страны-участницы ЕС в настоящее время используют существующую гибкость, которую позволяет визовая политика ЕС, что дает возможность облегчить получение виз для населения. Мы усиленно работаем вместе со странами-членами ЕС над вопросами о визах длительного пребывания и видов на жительство в соответствии с национальными законами.

Желаем вашей ассоциации всего наилучшего в ее демократических попытках!"

ПАЗІЦЫЯ

Гюнтэр ФЕРХОЙГЕН: *«Будзе вельмі шкада, калі ў вас не атрымаецца пераадолець працэс стагнацыі, які ўжо зацягнуўся»*

У Мінску адбылася дыскусія на тэму "Сучаснасць і будучыня Еўрапейскага Саюза". Удзел у ёй прымаў былы віцэ-прэзідэнт Еўракамісіі Гюнтэр Ферхойген, які ўпершыню наведаў Беларусь.

"Энергетычная палітыка — найбольш важнае пытанне для эканомікі і палітыкі ЕС у будучым, — прызнаў спадар Ферхойген. — *Беларусь і Украіна маюць рэсурсы і патэнцыял, таму для нас гэта вельмі важныя краіны. Аднак я пагаджуся, што ЕС не мае дакладнай стратэгіі адносна Беларусі. Гэтаксама мы не маем стратэгіі адносна Расіі, Украіны і нават ЗША і Кітая. Справа ў тым, што знешняя палітыка не з'яўляецца інтэграцыйнай. Дзяржавы-члены вырашаюць гэтыя пытанні на сваім узроўні.*

У Еўропе ўсе разумеюць, што нам патрэбны дыялог з Беларуссю. Аднак ваш урад павінен зрабіць крокі наперад. Умовы аднаўлення дыялогу ўсім вядомыя — палітычная і эканамічная лібералізацыя, правы чалавека. Са свайго досведу магу сказаць, што, калі краіна ідзе на станоўчыя змены, Еўрасаюз заўсёды гэта вітае. Камісар ЕС па пытаннях пашырэння і Еўрапейскай палітыкі суседства Штэфан Фюле ўвёў нават паняцце "больш за большае".

Беларусь — еўрапейская краіна, беларусы — еўрапейцы. І будзе вельмі шкада, калі ў вас не атрымаецца пераадолець працэс стагнацыі, які ўжо зацягнуўся.

ДА ВЕДАМА

Гюнтэр Ферхойген з 2004-га па 2010 год з'яўляўся віцэ-прэзідэнтам Еўракамісіі і еўрапейскім камісарам па пытаннях прадпрымальніцтва і прамысловасці. У 1960-я вывучаў гісторыю, паліталогію і сацыялогію ва ўніверсітэтах Бона і Кёльна. Пачынаючы з канца 1960-х працаваў у апараце міністэрстваў унутраных і замежных спраў Германіі. У 1983 годзе стаў дэпутатам бундэстага, дзе ўдзельнічаў у рабоце парламенцкага камітэта па знешніх сувязях. У 1999-м Ферхойген стаў еўрапейскім камісарам па пашырэнні. Падчас ягонай працы на гэтай пасадзе ў Еўрасаюз былі прыняты 10 усходнееўрапейскіх дзяржаў. У камісіі Жазэ Мануэла Барозу, сфарміраванай у 2004 годзе, Ферхойген займаў пасаду камісара па пытаннях прадпрымальніцтва і прамысловасці, а таксама пасаду віцэ-прэзідэнта Еўракамісіі. У 2010-м пакінуў абноўлены склад Еўрапейскай камісіі. Цяпер з'яўляецца дырэктарам Каледжа імя Карла Фрыдрыха Гёрдэлера.

Дарэчы, знаёмства з беларускай публікай былы віцэ-прэзідэнт Еўрапейскай камісіі пачаў з прэзентацыі адукацыйнай праграмы для маладых кіраўнікоў з краін Усходняй Еўропы "Каледж імя Карла Фрыдрыха Гёрдэлера — якасць дзяржаўнага і грамадскага кіравання". "Удзельнікі гэтай праграмы — краіны "Усходняга партнёрства" і Турцыя. *"Вельмі важным для нас з'яўляецца атрыманне заявак ад перспектыўных спецыялістаў з Беларусі. Прапанова актуальна як для супрацоўнікаў дзяржсектара, так і для недзяржаўных і іншых арганізацый",* — падкрэсліў Ферхойген.

ТАРЫФЫ

З 1 лютага за святло і газ будзем плаціць дыферэнцыравана

Урэшце беларускі ўрад вызначыўся, як насельніцтва будзе плаціць за спажытыя электраэнергію і газ. Адпаведная пастанова Савета міністраў №52 з'явілася 23 студзеня 2013 года і ўступае ў сілу 1 лютага.

Згодна з пастановай, усталёўваецца трохступенчатая сістэма тарыфаў у залежнасці ад аб'ёмаў спажывання электраэнергіі і газу.

Так, для грамадзян, якія пражываюць у дамах, абсталяваных электрычнымі плітамі, пры штомесячным спажыванні да 250 кВтг электраэнергіі аплата будзе праводзіцца па тарыфах, устаноўленых заканадаўствам.

Пры спажыванні **ад 250 да 400 кВтг** уключна — па ўстаноўленых тарыфах з прымяненнем павышальнага каэфіцыента 1,3, але не вышэй за тарыфы, якія забяспечваюць поўнае пакрыццё эканамічна абгрунтаваных затрат на іх аказанне.

Калі спажыванне электраэнергіі перавышае **400 кВтг** у месяц, аплата будзе вылічвацца па тарыфах, што забяспечваюць поўнае пакрыццё эканамічна абгрунтаваных затрат на іх аказанне.

Для тых, чые дамы не абсталяваны электрычнымі плітамі, за некаторымі выключэннямі, прадугледжана аналагічная сістэма аплаты электраэнергіі.

Так, пры штомесячным спажыванні **да 150 кВтг** — па ўстаноўленых тарыфах, **ад 150 да 300 кВтг** уключна — па тарыфах з павышаючым каэфіцыентам 1,3, звыш **300 кВтг** — па тарыфах, што забяспечваюць поўнае пакрыццё выдаткаў.

Для грамадзян, дамы якіх не абсталяваны электраплітамі і сістэмамі цэнтралізаванага гарачага водазабеспячэння і забеспячэння прыродным газам, пры спажыванні **да 300 кВтг** уключна прадугледжана аплата па ўстаноўленых тарыфах, **звыш 300 кВтг** — па тарыфах з павышаючым каэфіцыентам 1,3.

У адпаведнасці з дадзенай пастановай, грамадзяне, жылыя дамы (кватэры) якіх аснашчаны шматтарыфнымі электроннымі прыборамі ўліку электрычнай энергіі і аўтаматызаванымі сістэмамі кантролю і ўліку электраэнергіі, будуць браць аплату зыходзячы з дыферэнцыраваных па часавых перыядах тарыфаў або аднаставачным тарыфе з улікам парадку аплаты, прадугледжанай у пастанове.

Плата за паслугі электразабеспячэння з грамадзян, якія пражываюць у жылых дамах (кватэрах), не абсталяваных прыборамі індывідуальнага ўліку расходу электраэнергіі, у адпаведнасці з дакументам, будзе спаганяцца па ўсталяваным заканадаўствам тарыфе, які забяспечвае поўнае пакрыццё эканамічна абгрунтаваных затрат на іх аказанне (уступае ў сілу з 1 ліпеня 2013 года).

Што ж тычыцца аплаты за паслугі газазабеспячэння, то, згодна з пастановай, з грамадзян, якія пражываюць у жылых дамах (кватэрах), абсталяваных індывідуальнымі газавымі ацяпляльнымі прыборамі і прыборамі індывідуальнага ўліку расходу газу, аплата будзе спаганяцца штомесяц у залежнасці ад гадавых аб'ёмаў яго спажывання, якія вылічваюцца нарастаючым вынікам штогод з 1 студзеня.

Так, пры спажыванні да 3 тыс. куб. м прадугледжана аплата па цэнах, устаноўленых заканадаўствам.

Пры спажыванні ад 3 тыс. да 5,5 тыс. кубаметраў уключна — па ўстаноўленых цэнах з прымяненнем павышальнага каэфіцыента 1,3, але не большая за цану, якая забяспечвае поўнае пакрыццё эканамічна абгрунтаваных затрат на іх аказанне.

У выпадку, калі гадавое спажыванне газу перавышае 5,5 тыс. куб. м, грамадзяне павінны будуць рабіць аплату па цэнах, якія забяспечваюць поўнае пакрыццё эканамічна абгрунтаваных затрат на іх аказанне.

ПОДРОБНОСТИ

В чьих руках теперь «Амкодор»?

В результате продажи дополнительной эмиссии акций ОАО "Амкодор" — управляющая компания холдинга" 53,64% от уставного фонда выкупила компания ООО "Интерсервис".

Таким образом, один из самых успешных белорусских холдингов переходит под контроль бизнесмена Николая Воробья.

Новополоцкий бизнесмен Николай Воробей стремительно продвигается вверх в списке самых богатых людей Беларуси. В бизнесе он с 1994 года, когда появилось ООО "Интерсервис" — оптовый поставщик нефти на переработку и продавец нефтепродуктов на белорусском и международном рынках. Кроме этого у Николая Воробья в аренде ландшафтный заказник "Красный бор" (Верхнедвинский и Россонский районы), где организуют спецтуры на кабана, лося, глухаря, тетерева. А также несколько рыболовных озер в том же регионе. Воробью также принадлежат несколько магазинов и ресторанов в городе химиков. В частности, несколько лет назад он выкупил старейший новополоцкий ресторан "Беларусь".

В прошлом году ООО "Интерсервис" приобрело у московской компании "Нафта-строй" битумный завод "Вёска-ЭмульБит". Кроме того, "Интерсервис" на основании указа президента получил в собственность имущественный комплекс Новополоцкого завода белково-витаминных концентратов. По условиям соглашения с властями, компания должна инвестировать до 2021 года в строительство на его базе современного нефтеперерабатывающего производства. Но, помимо этого, напомним, "Интерсервис" стал одной из компаний, замешанных в скандале с поставками в Европу нефтепродуктов по так называемой "растворительно-разбавительной схеме". После скандала с растворителями "Интерсервис" отказался от строительства мини-НПЗ на базе завода БВК и заявил о намерении "развивать на этих площадях другое производство".

Так кто же такой Николай Воробей?

"Николай Николаевич — широкой души человек. Когда может, то всегда оказывает поддержку городу. Социально ответственный бизнесмен", — сообщил о нем чиновник Новополоцкого горисполкома. Бизнесмен действительно поддерживает мероприятия не только в родном Новополоцке. Например, на 625-летие Верхнедвинска он спонсировал праздничный фейерверк. Местные СМИ написали, что это был "самый эффектный момент праздника". Национальный исторический музей Беларуси присвоил Николаю Воробью звание "Друг музея". Таким образом в музее высказывают признательность тем людям, которые оказали поддержку.

Тем не менее Воробью, похоже, не надо ни признательности, ни публичности. В "Интерсервисе" никаких новостей, связанных с компанией, не комментируют, ссылаясь на то, что у них непубличное частное предприятие. Даже фото Николая Воробья пока не появилось ни в одном СМИ. Вот уж действительно: деньги любят тишину...

Елена НОВИКОВА.

ДАСЛОЎНА

Аляксандр ЛУКАШЭНКА

*— Годзе ўжо плакацца, што ў нас дактары — жабракі, бедныя, такія- сякія. Пара ўрачам даваць вынік. Усе атрымліваюць аднолькавую адукацыю, усе ў аднолькавых умовах, але Смеяновічы (вядомы ў краіне найрахірург, прафесар, акадэмік НАН Беларусі. — **Рэд.**) не ўсюды з'яўляюцца. Так, павысім заробак, аптымізуемся, але і спытаем. Таму як з настаўнікаў, так і з ўрачоў будзе жалезнае патрабаванне.*

(Падчас наведвання РНПЦ неўралогіі і нейрахірургіі 28 студзеня 2013 г.)

НАДВОР'Е

Снег з дажджом

Заўтра ў Беларусі чакаецца змена надвор'я. Маразы рэзка аслабеюць, у чацвер установіцца адліга, і ўмовы надвор'я будуць складаныя.

У сераду на большай частцы тэрыторыі Беларусі прагназуецца снег, мокры снег, па паўднёвым захадзе з дажджом. Днём у асобных раёнах галалёд, туман, на дарогах галалёдзіца. Па паўночным захадзе месцамі прагназуецца ўзмацненне ветру з парывамі да 15—20 м/с. Тэмпература паветра ноччу ад 0˚С па паўднёвым захадзе да мінус 11˚С па ўсходзе краіны. Днём мінус 2˚С — плюс 3˚С, па ўсходзе да мінус 5˚С.

У чацвер чакаецца праходжанне актыўнага глыбокага цыклону і прагназуюцца складаныя ўмовы надвор'я. На большай частцы тэрыторыі ападкі, мокры снег, дождж. У асобных раёнах моцныя ападкі, месцамі моцны галалёд, туман. На дарогах галалёдзіца. Ноччу па паўднёвым захадзе, а днём на большай частцы тэрыторыі ўзмацненне ветру з парывамі да 15—20 м/с. Тэмпература паветра ноччу мінус 5˚С — плюс 2˚С, днём мінус 1˚С — плюс 5˚С.

У пятніцу надвор'е стабілізуецца, а ў нядзелю паступова пачне падмарожваць. У пятніцу і суботу на большай частцы тэрыторыі чакаецца снег, мокры снег, на дарогах месцамі галалёдзіца. Тэмпература паветра ноччу 0˚С — мінус 7˚С, днём мінус 3˚С — плюс 3˚С.

У нядзелю ўначы месцамі, а днём на большай частцы тэрыторыі пройдзе кароткачасовы снег, на дарогах галалёдзіца. Тэмпература паветра ноччу мінус 2˚С — мінус 8˚С, пры праясненнях да мінус 11˚С, днём ад 0˚С да мінус 5˚С.

СЕНСАЦИЯ

Код Казимира

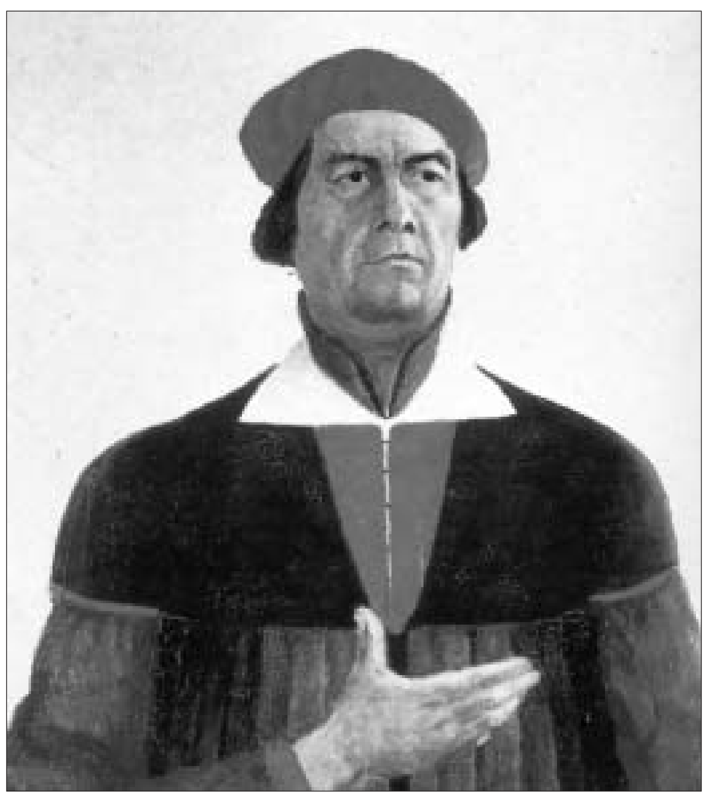
Беларусь имеет все права претендовать на культурное наследие Казимира Малевича

Буквально месяц назад в издательстве "Харвест" вышла книга **"Казимир Малевич. Восхождение на крест судьбы".** Ее автор — ученый и дипломат **Игорь Александрович МАЛЕВИЧ**. Он взялся за перо, чтобы напомнить: Казимир Малевич, отец философии супрематизма и "Черного квадрата", всемирно известный художник и философ, — из старинного литвинского рода Малевичей, сподвижников братьев Калиновских, наш белорусский художник. Он — наша национальная гордость. Беларусь имеет права на это гениальное имя и творческое наследие мастера.

Книга писалась не один год. Еще дольше накапливались факты органической связи Казимира Малевича с Беларусью. Осмысливалась роль этого большого философа и художника в судьбе нескольких поколений семьи Малевичей.

И вот книга издана, правда, почти весь тираж уже увезен в Москву и Европу, что, впрочем, и неплохо.

Но пришла пора возвратить имя Казимира Малевича Беларуси! Известно, что 2015 год будет объявлен ООН Годом столетия загадочного малевичского "Черного квадрата". И это после того, как 2004 год уже объявлялся ООН годом художника Малевича. Национальная интеллигенция должна наконец с полным сознанием своей правоты потребовать вернуть культурное наследие Малевича Беларуси. Через несколько недель в Национальном художественном музее состоится официальная презентация книги "Казимир Малевич. Восхождение на крест судьбы". Приглашены историки, краеведы, ученые.

Малевич — опорная точка национальной идентичности

— Игорь Александрович, я думаю, для начала надо сказать своеобразное вступительное слово о наследии Малевича: почему сегодня это имя, как никогда, важно для нас, белорусов?

— Наступило время, когда и общество, и власть ищут в истории опорные точки нашей национальной идентичности. И у нас действительно есть такие личности, которые только одной своей гигантской силой предвидения произвели революцию в мировом сознании. Например, художники "витебской школы" — Шагал, Малевич, Сутин. Они — опорные столпы нашей национальной идентичности. Эти люди создали ту интеллектуальную ось, относительно которой в XX веке начал поворачиваться мир.

(Окончание на 6-й стр.)

ДОСЬЕ «НАРОДНОЙ ВОЛИ»

Малевич Игорь Александрович — белорусский радиофизик, доктор физико-математических наук, профессор, Лауреат Государственных премий, дипломат, писатель.

Разработчик советской системы лазерной локации Луны и спутников, лидарных систем космического и подводного наблюдения объектов, медицинской технологии лазерной стабилизации иммунной системы чернобыльцев.

Автор книг "Внимание, Китай", "Когда в Европе еще вчера, в Корее уже завтра", "Азиатский треугольник драконов", "Изменяя себя, Китай изменяет весь мир. Переговорные традиции и современный бизнес-этикет", "Китайско-русско-белорусский разговорник". Автор лингвистического справочника "Китайско-белорусский бизнес-диалог".

Работал в ведущих университетах США, ФРГ, Финляндии и других стран. На протяжении ряда лет работал в Китае и Южной Корее.

ПАМЯЦЬ

Не знаць, не помніць?

У Міжнародны дзень памяці ахвяр Халакоста жалобныя мерапрыемствы адбыліся ва ўсіх краінах Еўропы.

У Германіі канцлер Ангела Меркель сказала, што немцы нясуць вечную адказнасць за злачынствы нацызму. Мясцовыя парламенты і грамадскія арганізацыі правялі жалобныя мерапрыемствы. Папа Рымскі Бенедзікт XVI падчас набажэнства назваў Халакост "жахлівай трагедыяй", падчас якой у большай ступені пацярпеў яўрэйскі народ.

У штаб-кватэры ААН у Нью-Ёрку адбылася спецыяльная цырымонія, прысвечаная памяці ахвяр нацысцкага тэрору.

Генеральны сакратар ААН Пан Гі Мун у сваім відэазвароце да ўдзельнікаў цырымоніі заклікаў іх "аддаць належнае тым, хто рызыкаваў сваім жыццём і сваімі сем'ямі дзеля выратавання яўрэяў і іншых ахвяраў нацыстаў ад практычна немінучай гібелі".

Як у Беларусі адзначылі гэты дзень?

З такім пытаннем "Народная Воля" звярнулася да старшыні аб'яднання яўрэйскіх суполак Леаніда Левіна. *"На жаль, тэма Халакоста не знайшла ўсебаковага абмеркавання на старонках дзяржаўных СМІ. Мяне, шчыра кажучы, непакоіць тое, што гэтая тэма на дзяржаўным узроўні па сутнасці замоўчваецца. Нібыта нас гэта ніякім чынам не тычыцца. Загінула столькі народу! Справа ж не ў яўрэйскай суполцы, а ў краіне. У нас у Яўрэйскім доме адбудзецца сход, прыйдуць прадстаўнікі амбасады Ізраіля. Але мне падаецца, што тэма Халакоста павінна гучаць на дзяржаўным узроўні",* — лічыць Леанід Левін.

Сёлета тэма Дня памяці ахвяр Халакоста — "Выратаванне падчас Халакоста: мужнасць неабыякавасці". Ён прысвечаны людзям, якія ратавалі яўрэяў і іншых ахвяр нацыстаў падчас Другой сусветнай вайны.

27 студзеня 1945 года савецкія войскі вызвалілі канцэнтрацыйны лагер у Асвенцыме. У гэты дзень і сталі адзначаць Міжнародны дзень памяці ахвяр Халакоста.

Любоў ЛУНЁВА.

Народная Воля
http://www.nv-online.info
29 СТУДЗЕНЯ 2013 г.

НЕЗАВИСИМАЯ ЭКСПЕРТИЗА

Борис ЖЕЛИБА, профессор, доктор экономических наук

Балансируя над пропастью

Новейшая история экономики Беларуси показала ее отличительные особенности, которые не всегда укладываются в каноны макроэкономики. Рост ВВП свыше 5% в год ведет к галопирующей инфляции и потере финансового равновесия. Следовательно, к обвальному снижению жизненного уровня белорусского населения. Доказательство этому — валютно-финансовый кризис 2011 года. Рост ВВП до 5% в год сопровождается снижением инфляции, сохранением относительной финансовой стабильности и достигнутого уровня благосостояния народа. Свидетельство этому — экономика минувшего 2012 года, которая дала рост ВВП на 1,5%. Третьего нам сегодня не дано. Из двух зол, как говорится, надо выбирать меньшее. Какое — догадайтесь сами.

Поэтому всех напрягло решение правительства в 2013 году дать жару ВВП на 8,5%. Напрягает и начало года. За половину января инфляция составила уже 1,9% (в декабре потребительские цены увеличились на 1,4%). В этой инфляции много прямого участия государства. Так, повышение акцизов привело к росту цен на табачные изделия на 17,2%, водку — на 3,8%. Включение НДС в услуги связи обеспечило повышение их цен на 20%, цены на услуги железнодорожного транспорта регионального сообщения возросли на 16,7% и т.д. Не сильно в росте отстали рыночные цены на свежие овощи: огурцы — 12,1%, помидоры — 12,7%, свекла — 9,6%, капуста — 9,4%.

По-прежнему усиливает дисбалансы в белорусской экономике рост зарплаты, который опережает темпы роста производительности труда примерно в 5 раз. За год зарплата выросла в 1,6 раза. Средняя зарплата в декабре составила 4 млн 741 тыс. рублей, или 553,5 доллара в эквиваленте. В декабре 2011 года она составляла 2 млн 878 тыс. рублей, или 339,7 в долларовом эквиваленте. Увеличение зарплаты сопровождалось усиленным ростом рублевой денежной массы. На начало года она достигла, включая средства в рублевых ценных бумагах, 68 трлн 137,1 млрд и увеличилась за год на 57,2%, или, грубо говоря, в 1,5 раза. Масса наличных денег возросла до 11 трлн рублей, или на 68,5%. Однако благодаря высоким процентам рублевых банковских депозитов удавалось связывать лишние деньги, направляя их на кредитование экономики, и уложиться с инфляцией в прогноз. По прогнозу на этот год инфляция должна составить 12%, значит, ставка рефинансирования вместе с банковскими процентами должна снижаться, а зарплату нам обещают к концу года не менее 600 долларов. Удастся ли денежным властям связать, как прежде, лишние рубли в банках под более низкие проценты депозитов, или они выплеснутся на потребительский и валютные рынки — вопрос вопросов. Если выплеснутся, тогда не удержим в запланированных рамках ни курс рубля, ни инфляцию. Тем более что торговый баланс страны вновь обретает привычное отрицательное сальдо.

Чтобы обеспечить запланированный рост ВВП, не прибегая особо к помощи необеспеченной кредитной эмиссии и печатного станка, власти объявили важнейшим приоритетом года модернизацию предприятий. Если иметь в виду ее технологическую сторону, то на эти цели необходим не один десяток миллиардов долларов. Модернизация только минпромовских предприятий оценивается в 3,1 млрд долларов. В бюджете необходимых сумм на модернизацию не заложено, их неоткуда взять. Профинансировать модернизацию за счет прямых иностранных инвестиций после деприватизации кондитерских предприятий и известного “принудительного” декрета №9 по концерну “Беллесбумпром” также не получится. Поэтому и с модернизацией также больше вопросов, чем ответов. Пока она проводится административными методами и на бумаге.

Согласно Постановлению Совмина №1262 от 30.12.2012 г. правительство утвердило два показателя эффективности предприятий, считай модернизации, — выручку и добавленную стоимость на одного работника. Первый к 2015 году у того же ОАО “Камволь” должен волшебно увеличиться по сравнению с 2013 годом в 4 раза, второй — в 7,5 раза. Скромнее приросты у нашумевших ОАО “Ковры Бреста”: соответственно в 1,3 раза и в 1,9 раза. Солидные приросты этих показателей ожидаются и у наших флагманов. К примеру, выручка на одного работающего у ОАО “Белорусский металлургический завод” вырастет за три года в 1,2 раза, а добавленная стоимость — в 1,5 раза. У ОАО “ГродноАзот” оба показателя увеличатся в 1,8 раза. Поднять эффективность производства за три года в полтора-два раза — это по Маяковскому: “Люблю я наших планов громадье...” Остается проблемным вопрос: кто купит эти приросты белорусской выручки? По мнению экспертов, предпосылок для увеличения внешнего спроса на белорусскую продукцию никаких нет. В том числе и на российском рынке, особенно после вступления России во Всемирную торговую организацию. Потенциал же внутреннего спроса всегда был ограничен. Увеличить, например, экспорт по Минпрому за год на 17% и достичь положительного сальдо в 3 млрд 750 млн долларов, как записано, эксперты считают нереальным. Тем более что Россия держит Беларусь на коротком поводке с поставками нефти, отказываясь подписывать годовой баланс.

Необходимость одновременного решения упомянутых и других проблем граничит с экономическими ребусами. Бурный рост ВВП приведет к потере финансовой стабильности и кризису. Надо чем-то жертвовать. Нацбанк в прошлом году увеличивал кредитную эмиссию, по сути, балансируя над пропастью, испытывая экономику на монетарную прочность: денежный пузырь может легко лопнуть, и рубль может сорваться в неуправляемую девальвацию. В экономике остается балласт убыточных предприятий и растущих на складах залежей нереализованной продукции. В результате на 1.12.2012 г. просроченная дебиторская задолженность предприятий составляла 16,8 трлн рублей и с начала года увеличилась на 44,3%.

Безысходность ситуации может подтолкнуть власти к масштабной приватизации государственной собственности, чего так добивается российское руководство. Причем уступать ее придется по сходным ценам. Но это может нарушить основы белорусской авторитарной экономики, где государство вмешивается везде и во все. Поэтому белорусское руководство будет, как и ранее, стремиться сохранить основы существующей экономической модели, корректируя ее в самых необходимых, неотложных случаях. У него за спиной в качестве “скорой помощи” всегда стоит российская финансовая поддержка. А значит, экономические реформы, о которых все уши прожужжало правительство, можно отодвигать до бесконечности.

ЧУЛІ?

Не больш як на 12%

Нацбанк правёў разлікі, згодна з якімі кошты ў 2013 годзе павінны вырасці не больш як на 12 працэнтаў.

У мінулым годзе рост склаў амаль 22%. Нацбанк мае намер у 2013 годзе падтрымліваць цэнавую стабільнасць і зрабіць работу беларускіх банкаў больш эфектыўнай.

Навіна, безумоўна, добрая. Праўда, як верыць такім разлікам, калі ўжо ў студзені паслугі сувязі ў Беларусі падаражэлі на 20%, праезд чыгуначным транспартам рэгіянальных зносін эканом-класам — на 16,7%, а пахавальныя паслугі з 24 студзеня выраслі калі і не на 80%, як паведамлялася раней, то на 30% дакладна?

Ігар ЗАЛЕСКІ.

Яшчэ больш завінаваціліся банкам

Праблемныя крэдыты беларускіх банкаў павялічыліся за 2012 год на 54,3% і дасягнулі 1 трлн 97,2 млрд рублёў.

Праблемныя крэдыты — гэта крэдыты, зваротнасць якіх сумніўная. Дзіўна, але беларускія банкі ўсё роўна іх выдаюць.

Згодна з статыстычнай справаздачай Нацбанка, сума праблемных крэдытаў у беларускіх рублях на 1 студзеня 2013 года склала 418,9 млрд, павялічыўшыся за год на 47,9%. Асноўная доля прыросту праблемных крэдытаў у нацвалюце прыпадае на дзяржпрадпрыемствы, якія павялічылі іх за год у 5,2 раза. А вось прыватнікі, наадварот, скарацілі на 15,2% праблемны доўг у нацвалюце перад банкамі.

Што тычыцца насельніцтва, то праблемная запазычанасць фізічных асоб у беларускіх рублях за 2012 год вырасла на 16,5%.

Што тычыцца праблемных валютных крэдытаў, то на 1 студзеня 2013 года яна склала эквівалент 678,3 млрд рублёў, павялічыўшыся за год на 58,5%. І тут у “лідарах” таксама дзяржпрадпрыемствы, праблемная запазычанасць якіх перад банкамі за год вырасла ў 3,5 раза.

ЗДАРЭННЕ

Пазадарожнік пада льдом на Нёмане

Каля вёскі Мікалаеўшчына Стаўбцоўскага раёна госці турыстычна-аздараўленчага комплексу “Высокі бераг” з Расіі вырашылі пакатацца па беразе Нёмана на квадрацыклах.

Да кампаніі вырашыў далучыцца кіроўца Toyota Land Cruiser. Ён праехаў па лёдзе каля 15 м, пасля чаго пазадарожнік пайшоў пад лёд, паведамляе сайт МНС.

Гаспадар аўто паспеў выбрацца на бераг, але чамусьці ў МЧС патэлефанаваў толькі на наступны дзень. Затоплены аўтамабіль выцягвалі з-пад лёду выратавальнікі.

ПРАТЭСТ

Віктар Талмачоў падымае мінчан на абарону аўтавакзала «Маскоўскі»

Як паведамлялася, расійская кампанія “Газпром” плануе пабудаваць у Мінску офіс-хмарачос на тэрыторыі аўтавакзала “Маскоўскі”, прызнанага ў 1999-м “лепшай пабудовай года”. Віктар Пятровіч Талмачоў, наш адданы чытач, стараста мікрараёна “Усход” (ці, як ён сам сябе жартоўна называе, “міні-мэр”), кандыдат фізіка-матэматычных навук, дацэнт, распачаў збор подпісаў супраць зносу арыгінальнага будынка, падобнага да НЛА, супраць знішчэння функцыянальнага і зручнага транспартнага аб’екта.

Віктар Талмачоў прыгадвае, што некалі старшыня сталічнага гарвыканкама назваў яго “самым вялікім мінчанінам”. Праўда, пасля гэтага стаў усяляк яго пазбягаць. І невыпадкова, бо Віктар Пятровіч гарадскім уладам, кажучы простай мовай, выеў усе пячонкі.

Сакрат называў сябе дакучлівым аваднём, які джаліць атлусцелага і гультаяватага каня. З ім старажытнагрэчаскі філосаф ён параўноўваў Афіны. Віктар Талмачоў хоць і не філосаф, але джаліць не горш, чым той Сакрат. *“Яны за добрыя грошы робяць кепскія справы, а мы задарма іх выпраўляем,* — гаворыць ён пра свае няпростыя адносіны з гарадскімі ўладамі. — *Мне б навукай займацца, дык не даюць жа! То тут, то там усё намагаюцца што-небудзь у гараджан адабраць. А я не магу на гэта проста глядзець”.*

Віктар Пятровіч быў застрэльшчыкам грамадскай кампаніі па абароне Севастопальскага парку, калі праз яго збіраліся пракласці трэцяе транспартнае кальцо. Клаўся пад бульдозер, каб абараніць зялёную зону побач з сваім домам. Але не абмяжоўвался толькі бліжэйшым наваколлем. Таксама ён удзельнічаў у пратэстах супраць ушчыльнення забудовы разам з жыхарамі мікрараёна “Уручча”. Выходзіў і на рэспубліканскі ўзровень, даказваючы небяспеку размяшчэння АЭС у Астравецкім раёне. *“Калі яна, крый божа, аднойчы жахне, усё панясе на Мінск”,* — тлумачыць Віктар Пятровіч, спасылаючыся на свае разлікі ружы вятроў.

Увязацца ў барацьбу супраць планаў пабудовы на месцы аўтавакзала “Маскоўскі” офіса адной з найбуйнейшых нафтагазавых кампаній свету яго прымусілі ў тым ліку меркаванні экалогіі. “Газпром” збіраецца пабудаваць тут чатырохпялёсткавую транспартную развязку на скрыжаванні пр.Незалежнасці і вул.Філімонава. Па словах Віктара Пятровіча, гэта непазбежна павялічыць аўтамабільную плынь, што не толькі прывядзе да павелічэння загазаванасці раёна, але і рэанімуе планы па будаўніцтве дарогі праз Севастопальскі парк.

Трэба сказаць, што ў сваёй грамадскай дзейнасці Віктар Талмачоў кіруецца прынцыпам “крытыкуеш — прапануй”. Таму ён даводзіць гарадскім уладам, што “Газпром” мог бы не чапаць вакзал, а пабудавацца побач, на месцы будынка Гідраметцэнтра, прызначанага да зносу. Або паставіць свой офіс на 9-м кіламетры, дзе шмат вольнага месца. Па чутках, кажа Віктар Пятровіч, месца для будаўніцтва выбіралася з меркаванняў зручнасці дарогі з аэрапорта да офіса. Дык калі пабудаваць офіс на 9-м кіламетры, дабірацца ж будзе яшчэ зручней.

Подпісы Віктар Пятровіч называе карыснай “страшылкай” для ўлад, але ўсё-такі галоўным ён лічыць “блізкі бой”. Гэта значыць хаджэнне па інстанцыях і непасрэдныя сустрэчы з адказнымі чыноўнікамі. *“Тады ў іх лепей адбіваецца інфармацыя”,* — дадае Віктар Пятровіч. Ён ужо сустрэўся з намеснікам старшыні Мінгарвыканкама Андрэем Уладзіміравічам Дамарацкім. Аддаючы яму сваю заяву, Віктар Пятровіч патлумачыў сцісла яе змест: “Пакіньце, калі ласка, у спакоі аўтавакзал “Маскоўскі”. На што намеснік (магчыма, неабачліва) адказаў: “Добра, пакінем у спакоі”. Вядома ж, Віктар Пятровіч злавіў чыноўніка на слове. І ў наступных папяровых зваротах спасылаецца на яго.

У бліжэйшых планах Віктара Талмачова стварэнне грамадскай ініцыятыўнай групы па абароне аўтавакзала “Маскоўскі”, куды ён хоча запрасіць Мікалая Сцяпанавіча Навумава, чыёй візітнай карткай як архітэктара з’яўляецца будынак вакзала. Калі Беларускі саюз архітэктараў віншаваў Мікалая Сцяпанавіча з 70-годдзем, менавіта пра гэты яго праект згадвалі, характарызуючы яго як *“высокамастацкі твор архітэктуры, які адлюстроўвае прафесіяналізм, тонкі густ, пачуццё сучаснасці аўтара”.* Мікалай Навумаў чакае: ці ўздымуць калегі свой голас зараз, каб абараніць твор, пра які яны казалі такія прыгожыя словы? Сам ён разгублены і не ведае, што рабіць. *“Куды мне звяртацца, у ААН? Ці, можа, спаліць сябе, каб прыцягнуць увагу?* — голас архітэктара дрыжыць. — *Вунь, судзяць першага намесніка старшыні Мінгарвыканкама Ігара Васільева. Мне здаецца, не яго аднаго трэба судзіць. Нейкія дзіўныя і недарэчныя рашэнні гарадское начальства апошнім часам прымае...”*

Аўтавакзал “Маскоўскі” пачалі будаваць у 1989 годзе, але скончылі будаўніцтва толькі праз дзесяцігоддзе. Пасля ён сабраў цэлы шэраг узнагарод. Гран-пры на Рэспубліканскім конкурсе архітэктуры ў 1999-м за лепшую пабудову года, дыплом на Сусветным фестывалі архітэктуры ў Балгарыі, срэбны медаль на Міжнародным фестывалі дойлідства 2001 года ў Маскве, дыплом Мінбудархітэктуры за лепшую працу ў вобласці горадабудаўніцтва і архітэктуры (2002 год). У 2003-м атрымаў Дзяржпрэмію Рэспублікі Беларусь за арыгінальную архітэктуру грамадскіх і прамысловых збудаванняў. Беларускія газеты на розныя лады расхвальвалі яго, называючы “супервакзалам”, “вакзалам мары” і т.п.

А ўсяго толькі праз 13 гадоў, вясной 2012-га, старшыня Мінгарвыканкама заяўляе, што гэты вакзал *“не з’яўляецца помнікам архітэктуры”* і *“казаць пра тое, што яго знос стане для горада вялікай стратай, нельга”.* Пры гэтым на сайце Мінсктранса ён і цяпер яшчэ называецца *“адным з найпрыгажэйшых збудаванняў горада”* і *“адным з найбуйнейшых вакзалаў у Еўропе”.*

Згодна з данымі Мінсктранса, ёмістасць будынка аўтавакзала — 600 пасажыраў, сутачная прапускная здольнасць — 15.200 пасажыраў. Штодня ад аўтавакзала “Маскоўскі” адпраўляецца 345 аўтобусаў у прыгарадным накірунку, 144 — у міжгародным, паслугамі аўтавакзала карыстаюцца 3200 пасажыраў у дзень (для параўнання: паслугамі аўтавакзала “Цэнтральны” — 2000 чалавек). Гэтыя тры з паловай сотні прыгарадных аўтобусаў спадар Ладуцька збіраецца раскідаць па дыспетчарскіх станцыях на вуліцах Карбышава і Русіянава (міжгароднія аўтобусы пойдуць з “Усходняга” і “Цэнтральнага” аўтавакзалаў), і без таго загружаныя гарадскім транспартам. Не кажучы ўжо пра тое, як нязручна сюды і адсюль будзе дабірацца пасажырам.

Падчас нашай гутаркі ў кватэры Віктара Талмачова раздаецца тэлефонны званок. Тэлефануе Ягор, малады чалавек, праграміст, які знайшоў кантакты Віктара Пятровіча праз інтэрнэт. Ён хацеў бы дапамагчы са зборам подпісаў. Прашу слухаўку, каб пацікавіцца, што яго падштурхнула на гэты крок. Не подзвіг, але досыць нестандартныя паводзіны па цяперашніх часах, калі моладзь абірае канфармізм і бяздзейнасць. *“Ведаеце, мне вельмі не спадабалася, што варта было толькі багатаму дядзьку з Расіі шчоўкнуць пальчыкамі, як яны ўсталі на заднія лапкі і хвосцікам завілялі,* — кажа Ягор. — *Я не хачу, каб беларусы ўспрымаліся настолькі лёгкадаступнымі. У “Газпрома” не атрымалася ўперці гэтую шклобетонную вежу пецярбуржцам, дык яны на мінчанах вырашылі адыгр926ацца?”*

Дзмітрый ГАЛКО.

P.S. Звязацца з Віктарам Пятровічам Талмачовым можна па тэлефоне 263-20-28 (хатн.), 8-029-533-2028 (МТС).

УВАГА!

3500 мінчан пацярпелі ад галалёду

Медыкі агучылі сумную статыстыку з пачатку зімы.

Урачы падкрэслілі: пры падзенні людзі атрымліваюць не толькі пераломы, але і вывіхі, чэрапна-мазгавыя траўмы.

Яшчэ больш за 100 чалавек пацярпелі ў Мінску ад маразоў, толькі 30% з іх — так званыя “асацыяльныя элементы”. Астатнія перамерзлі выключна праз асабістую нядбайнасць.

Медыкі прызываюць быць напагатове, бо зіма яшчэ не скончылася.

СІТУАЦЫЯ

Як беларусаў вызвалялі з рабства

Людміла Львоўна АРЭШЧАНКА, маці двух вызваленых у Дагестане жыхароў Віцебска, распавяла “Народнай Волі”, што загнала яе сыноў у рабства.

Напрыканцы мінулага тыдня стала вядома, што падчас сумеснага рэйду актывістаў расійскага маладзёжнага руху “Альтэрнатыва” і прадстаўнікоў МУС Рэспублікі Дагестан на цагляным заводзе, размешчаным ля вёскі Краснаармейск паблізу Махачкалы, былі вызвалены дзевяць чалавек, у тым ліку чацвёра беларусаў.

Вызваленыя з рабства.

Па словах кіраўніка “Альтэрнатывы” Алега Мельнікава, у рабстве беларусы прабылі сем-дзевяць месяцаў. Двое з іх браты. Раней яны неаднаразова прыязджалі з Беларусі на заробкі ў Маскву. Прыехаўшы ў расійскую сталіцу апошні раз, яны даведаліся, што на іх працоўныя месцы ўзялі іншых людзей, паведамляў БелаПАН. Застаўшыся без працы і грошай, браты правялі тры дні на Беларускім вакзале. Там да іх падышлі незнаёмыя, якія накармілі іх і прапанавалі працу ў Дагестане. Вярнуцца дадому яны не змаглі, бо ў іх не было грошай і магчымасці патэлефанаваць сваякам. За тэрыторыю завода яны не выходзілі, бо работадаўцы запужалі іх тым, што нібыта за тэрыторыяй завода вядуцца баявыя дзеянні і яны могуць трапіць у палон да баевікоў або пад кулі.

— Пад выглядам пакупнікоў мы аб’язджалі ў Дагестане заводы, гутарылі з рабочымі, — распавёў “Народнай Волі” **Алег МЕЛЬНІКАЎ**. — На адным з прадпрыемстваў і даведаліся аб той сітуацыі, у якую трапілі людзі. Была праведзена спецаперацыя, іх вызвалілі.

— З рабочымі ўсё ж такі расплаціліся?

— Нешта далі, але, натуральна, не за ўвесь тэрмін працы. У некаторых нават не хапала на білеты, таму збіралі на іх. Дарэчы, вызвалялі людзей з дапамогай супрацоўнікаў МУС Дагестана. Пасля іх накіравалі на нашу перавалачную базу ў Махачкале, у суботу вечарам беларусы выехалі ў Маскву на аўтобусе. А адтуль ужо паедуць дадому.

Як стала вядома, два браты, якія паехалі ў Расію за доўгім рублём, з Віцебска. Іх маці, **Людміла Львоўна АРЭШЧАНКА**, распавяла нашай газеце: за той час, што сыноў не было дома, яна ледзь не перанесла другі інсульт.

— Маім сынам Валодзю і Андрэю — адпаведна 23 і 37 гадоў, — кажа яна. — У ліпені паехалі ў Маскву на заробкі. Патэлефанавалі адтуль, сказалі, што застаюцца там ці то да лістапада, ці то да снежня. А пасля зніклі. Я звярталася ў перадачу “Жди меня”, мне абяцалі, што пошукі ідуць. І вось некалькі дзён таму Андрэй патэлефанаваў. Кажа: “Мама, мы ў Дагестане, хутка будзем дома”. У мяне слёзы і пакаціліся. У мяне ж, акрамя іх, нікога няма... Муж памёр, сама я хворая. У 2010 годзе перанесла інсульт. Мова вярнулася, але дрэнна з памяццю, амаль не хаджу. Сыны заўсёды дапамагалі, а дзякуючы старэйшаму я наогул паднялася на ногі. Але ж пенсія ў мяне маленькая (каля 1 мільёна 300 тысяч), на яе ўтрох не пражывёш. Да таго ж шмат на лекі ішло.

— А што, сыны не працавалі?

— Разумееце, яны блізарукія, таму камісія пры ўладкаванні на працу іх “бракавала”. Хоць у абодвух ёсць спецыяльнасці. Адзін — сантэхнік, другі — аўтаслесар. Вось і шукалі па аб’яве фірмы, дзе не трэба праходзіць медыцынскую камісію. Так і патрапілі ў Маскву. Яны наогул абяцалі, што паедуць толькі на два тыдні папрацаваць вахтавым метадам. Пасля, як ужо казала, патэлефанаваў Андрэй і заявіў, што застаюцца да канца года. А напрыканцы жніўня — на пачатку восені званок ад невядомай жанчыны: “Тэлефаную па просьбе вашых сыноў. Іх вязуць на Кізляр, пасля — у Дагестан. Вадзіцеля завуць Самір”. Жанчына апісала Валодзю і Андрэя, паведаміла, што яны схуднелыя, дрыжаць, але яна паспела іх пакарміць. Дадала: “Шукайце іх”. Я звярнулася ў міліцыю, распавяла ўсё... Але навін ніякіх не было да таго моманту, пакуль сыноў не знайшоў нейкі расійскі пошукавы атрад.

— Ці ёсць у вашых сыноў сем’і?

— Валодзя — халасцяк, а Андрэй развёўся. Ёсць дачка ад першага шлюбу. Няўдала ажаніўся, яшчэ 20 гадоў не было... У яго пазыка па ўплаце аліментаў, інспектар шукае. Але ж я казала: ён не мог уладкавацца на працу, не было чым заплаціць. Вось і паехаў з братам на заробкі. Дарэчы, не ў першы раз.

— Больш, напэўна, ужо не паедуць?

— Ведаеце, я іх проста не пушчу. І нікому не раіла б, бо пагоня за доўгім рублём можа перарасці ў самую сапраўдную трагедыю, калі чалавек трапляе ў рабства і працуе за кавалак хлеба і шклянку вады. А мне, маці, як балюча было! І так здароўя няма, а за той час, пакуль не было сыноў, ледзь другі інсульт не перанесла. Дзякуй Богу, што вяртаюцца дадому жывыя!.. Усё астатняе для мяне зараз другаснае...

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ПРЫРОДА

Зуброў на ўлік

*Як паведаміў супрацоўнік аддзела паляўнічай гаспадаркі нацыянальнага парку “Белавежская пушча” **Георгій Шахалевіч,** спецыялісты ўстанаўліваюць колькасць і полаўзроставую структуру папуляцыі зуброў.*

Улічваюцца жывёлы на тэрыторыі 200 квадратных кіламетраў — у Гродзенскай і Брэсцкай абласцях. Па выніках будзе вызначаны “ліміт выключэння” зуброў у Белавежскай пушчы.

Як адзначыў Шахалевіч, цяпер у нацпарку шмат старых і хворых жывёл, адстрэл якіх ажыццяўляюць як паляўнічыя, так і супрацоўнікі нацпарку. У 2012 годзе ў Белавежскай пушчы налічвалася 428 зуброў.

Народная Воля http://www.nv-online.info
29 СТУДЗЕНЯ 2013 г.

«КРУГЛЫЙ СТОЛ»

Без срока давности

Еще чуть-чуть, и дела, заведенные по факту исчезновения известных белорусских политиков, могут быть списаны в архив. Истекают сроки давности. Таким образом, те, по чьей воле произошли кощунственные преступления, могут остаться безнаказанными. Таков закон.

Почему не найдены виновные в исчезновении ***Юрия Захаренко, Виктора Гончара, Анатолия Красовского и Дмитрия Завадского****? Можно ли принудить белорусские власти расследовать эти преступления? Что делать, чтобы эти страшные дела не были списаны в архив?*

Эти вопросы обсуждают правозащитник ***Гарри Погоняйло*** *(в свое время он был адвокатом семей исчезнувших политиков), бывший министр сельского хозяйства* ***Василий Леонов****, которому в 2001 году удалось достать и предать гласности некоторые документы, проливающие свет на тайну громких исчезновений, и председатель Объединенной гражданской партии* ***Анатолий Лебедько*** *(напомним, что и Юрий Захаренко, и Виктор Гончар были членами этой партии).*

Анатолий Лебедько: 1999-й год, наверное, самый страшный в современной белорусской истории. Именно в этот год появился термин "эскадроны смерти". Именно в этот год были похищены (и большая вероятность, что физически уничтожены) бывший министр внутренних дел Юрий Захаренко, бывший глава Центризбиркома Виктор Гончар, бизнесмен Анатолий Красовский, а через год трагедия повторилась, и мы потеряли оператора ОРТ Диму Завадского. Если я не ошибаюсь, еще один год — и эти дела будут списаны в архив...

Гарри Погоняйло: Да, в соответствии с законом существуют сроки давности для расследования подобных дел. И их истечение позволяет следствию дело прекратить. Как мы понимаем, следствие вместе с политическим руководством страны искусственно затягивают расследование, с тем чтобы дотянуть до этого временного рубежа, прекратить дела и списать их в архив.

Анатолий Лебедько: В преддверии президентских выборов 2001 года появились документы, свидетельствующие о том, что тайна преступлений, связанных с исчезновением политиков, ведет на самый верх. Василий Севостьянович, вы не можете пояснить, каким образом появились эти документы?

Василий Леонов: Это люди в погонах (некоторые еще и сейчас их носят здесь, в Беларуси) вручили мне эти документы для того, чтобы тогдашний кандидат в президенты Владимир Гончарик их обнародовал. Что и было сделано.

То есть это документы от людей в погонах и с серьезными званиями. Это во-первых.

А во-вторых, ни бывший министр внутренних дел Владимир Наумов, ни тогдашний начальник криминальной милиции генерал Николай Лопатик от этих документов не отказываются. Таким образом, это подлинные документы, которые никто из власти не берется опровергнуть. Если бы это была ложь, которую общественности "поставил" Леонов, то я находился бы в соответствующем месте.

Анатолий Лебедько: То есть имеется рапорт генерала Лопатика на имя министра внутренних дел Владимира Наумова (в нем тогдашний начальник криминальной милиции изложил, кому, когда и с какой целью экс-секретарь Совбеза Беларуси Виктор Шейман дал указание, для чего выдавался пистолет, которым приводятся в исполнение смертные приговоры. — **Ред.**); есть показания начальника СИЗО-1 Олега Алкаева о тому, кому и когда выдавался так называемый "расстрельный пистолет"... Тогда почему не хватило 13 лет, чтобы посадить на скамью подсудимых хотя бы исполнителей, уже не говоря об организаторах и заказчиках?

Гарри Погоняйло: Я в то время представлял интересы потерпевших и участвовал в следственных действиях по этим делам, поэтому могу подтвердить, что названные документы подлинные, они находятся в материалах уголовного дела. Это материалы так называемого оперативного сопровождения уголовного дела. Они не являются стопроцентными доказательствами, но частично они все-таки были подтверждены. Например, по поводу обстоятельств, изложенных в рапорте Лопатика, генерал был допрошен и подтвердил подлинность событий и фактов, которые изложил в рапорте своему тогдашнему непосредственному начальнику — министру Наумову.

Второй рапорт полковника Алкаева также находится в материалах дела, и по поводу этого рапорта он также был допрошен в качестве свидетеля. Следователь Иван Иванович Бранчель даже произвел изъятие так называемого "расстрельного пистолета", который хранился в СИЗО-1, а также журнала, в котором зарегистрировано, кому этот пистолет выдавался.

Так что обнародованные документы — это подлинные материалы дела. Но чего не хватает? Не хватает реального закрепления в виде доказательств всех тех событий, всех тех фактов, которые были изложены в этих рапортах. В этой связи мы неоднократно заявляли ходатайства и указывали на конкретные следственные действия, которые необходимо провести для полного, тщательного и объективного расследования. Чтобы можно было либо опровергнуть все эти показания милицейских начальников, либо найти подтверждение и закрепить их на доказательной базе.

Анатолий Лебедько: Следствие сдвинулось, когда генпрокурором был Олег Божелко, председателем КГБ Владимир Мацкевич... Если бы они оставались на своих должностях, как вы думаете, был бы прогресс в этих делах? С чем была связана их отставка?

Василий Леонов: Расследование этих громких исчезновений и стало причиной отставки. На эти дела был отправлен Виктор Шейман... Но, к счастью, не все зачистили.

Гарри Погоняйло: Напомню, что есть еще и третий документ — это копия постановления о задержании тогдашнего командующего СОБР Дмитрия Павличенко и помещении его в следственный изолятор КГБ (там он находился более суток). Дело в том, что постановление о его аресте в рамках указа президента о борьбе с терроризмом подписывал непосредственно Владимир Мацкевич, председатель КГБ. И он ссылался на оперативные мероприятия долговременной разработки, под которые попали Павличенко и его группа. В постановлении об аресте было указано на многие "геройства" Павличенко и компании, не только на их причастность к исчезновению политиков. И это говорит о том, что на оперативном уровне эти преступления раскрыты, виновные лица установлены, но, еще раз повторю, необходимо было облечь все эти материалы в доказательства.

Более того, могу сказать, что следователи утверждали, что им было бы достаточно двух недель, чтобы завершить расследование этих дел.

Анатолий Лебедько: И я могу подтвердить эти слова. У меня была встреча-разговор с одним из следователей прокуратуры: после того, как с меня были взяты свидетельские показания, следователь вышел со мной в коридор и прямо сказал: "Неужели вы думаете, что у нас недостаточно материалов для того, чтобы довести дело до суда?"

То есть открытым текстом было сказано, что все в этих делах понятно. Но получается, что тем людям, которые выше генерального прокурора и выше председателя КГБ, было невыгодно превращение оперативных материалов в доказательную базу. Им не нужно было реально расследованное уголовное дело, которое дойдет до суда. Так надо понимать?

Василий Леонов: Ну а как иначе? Вдруг убирают председателя КГБ, генерального прокурора, и, кстати, поначалу убирают и Виктора Шеймана. Вот тогда-то и появились эти рапорты. Потому что и Лопатик, и Алкаев считали, что Шейман будет вместе с Павличенко. А потом оказалось наоборот — Шеймана вернули...

Гарри Погоняйло: Мягко говоря, странным выглядит поведение главы государства как непосредственно после исчезновения известных людей, так и в ходе расследования и в последующие годы.

Анатолий Лебедько: Я хочу сказать о таком важном фигуранте, как бывший министр внутренних дел Владимир Наумов. Он возглавил ведомство уже после исчезновения Захаренко и Гончара, но до этого командовал спецподразделением "Альфа", возглавлял Службу охраны президента. Каковы его место и роль?

Гарри Погоняйло: Вот это и обязано было выяснить следствие. В наших неофициальных материалах, в материалах общественного расследования Наумов значится как подозреваемое лицо. По крайней мере он непосредственно опекал тех бойцов, которые попали под жернова расследования, а в некоторых случаях — и суда. Так, если говорить о похищении Дмитрия Завадского, то, по-видимому, именно Наумову обвиняемые обязаны тем, что оказались не расстреляны, а получили пожизненное заключение. Именно "благодаря" Наумову мы сегодня так и не знаем конечной судьбы Димы Завадского, не знаем, что произошло. Ведь и следствие, и суд остановились на полдороге. Установлено только, что бывший боец спецподразделения МВД "Алмаз" Игнатович со товарищи Диму похитили... А дальше что? Где Дима Завадский? Они его сдали на руки чеченцам, убили, причинили тяжкие телесные повреждения, повлекшие смерть, и затем похоронили неизвестно где?.. Что произошло? Нет ответа.

И так по ряду других моментов. Например, по делу Виктора Гончара и Анатолия Красовского непонятно, кто выставлял так называемое "боевое охранение" в месте похищения? Кто управлял теми людьми, которые затем выявляли возможных свидетелей произошедшего захвата политика и бизнесмена?

И так далее. Вопросов к Наумову — выше крыши. Но следствием он не допрошен.

Анатолий Лебедько: А у вас была возможность каким-то образом контактировать с Наумовым?

Гарри Погоняйло: Да, однажды мы имели такую возможность. Он был тогда в ранге министра. На то время нас прежде всего интересовала подлинность появившихся документов и их дальнейшая судьба. Наумов заявил о подлинности рапортов и подтвердил, что на них резолюции, сделанные его рукой. Сказал, что он как министр принял решение о передаче этих материалов в следственные органы — непосредственно руководителю следственной группы Ивану Бранчелю.

Поймите, Наумов был назначен министром, руководил и оперативными службами, и следствием по этим делам, он по должности обязан был знать, в каком направлении движется дело и что с фигурантами этого дела. Но, обращаю внимание, политическая часть этого дела так и не исследовалась.

Василий Леонов: Есть и чисто процессуальный момент в дополнение к этой политической части. Посадили подозреваемого, есть ордер на его арест. А по какому документу этого подозреваемого выпустили?.. Ведь так и нет никакого официального решения о том, на каком основании Павличенко надо выпустить.

Анатолий Лебедько: То есть вы хотите сказать, что Дмитрий Павличенко де-юре должен находиться в СИЗО КГБ?

Василий Леонов: Получается, что так. Как рассказывал бывший генпрокурор Олег Божелко, все произошло следующим образом. Президент приказал привезти Павличенко из СИЗО к себе в кабинет. Привезли. Лукашенко его прямо из своего кабинета отпустил. Вот и все.

Анатолий Лебедько: Я как человек, который посидел в СИЗО КГБ, знаю, насколько тяжело оттуда выйти. И если выходят фигуранты громкого дела по телефонному звонку или распоряжению кого-то, не имеющего отношения к следствию, — это действительно показатель заинтересовванности в исходе дела.

Гарри Погоняйло: Заострю внимание еще на одном моменте, который все время упускается. Ведь поводом к аресту Павличенко были не только исчезновения политиков, но и ряд других тяжких преступлений. Так вот: ни одно из тех преступлений, которые были названы в постановлении, послужившем правовым основанием для ареста Павличенко, до сих пор также не расследовано, виновные не установлены. Это уже говорит о многом.

Анатолий Лебедько: Вам не кажется, что тема исчезнувших политиков начала уходить? В последнюю президентскую кампанию об этих преступлениях уже практически не говорилось...

Василий Леонов: Кто говорил громко, того избили почти до инвалидности или за решетку отправили. Даже официальные кандидаты в президенты боятся этой темы. Вы помните, как избивали Козулина и как он до сих пор еще очухивается. Вы знаете, где Николай Статкевич, который активно эту тему поднимал. Поэтому я, например, и за Владимира Гончарика боялся, спрашивал: "Вот тебе материалы, будешь говорить?.." Это очень опасная тема...

Анатолий Лебедько: Но что делать? Этот год решающий. Если что-то не предпринимать, то дела об исчезновении наших товарищей просто спишут в архив.

Василий Леонов: Пока существует нынешняя власть, с ее стороны никто ничего делать не будет.

Гарри Погоняйло: Я понимаю, что внимание общественности сегодня несколько притуплено, но следующий, 2014-й, год действительно решающий. И, например, мы, правозащитники, готовим ряд мероприятий. Они связаны с тем, чтобы следственные органы ответили на те ходатайства о проведении конкретных следственных действий, о которых мы просили. Пока в ответах звучало: "такая тактика следствия", "будет время — мы этим займемся" и так далее и тому подобное. Но рано или поздно придется решить и объяснить, нужно проводить допрос того же Наумова или нет, нужно было проводить соответствующие экспертизы или нет... И так по всем следственным мероприятиям, о которых мы настойчиво ходатайствовали. Если нам предъявят, что весь круг мероприятий, о которых мы просили, выполнен, но ничью вину доказать не удалось, — это одна позиция. Но если ни одно из наших ходатайств фактически не удовлетворено, не проведены следственные действия, то о каком полном расследовании может идти речь?

Анатолий Лебедько: Все мы знаем, какова реакция мировой общественности на так называемое "дело Магнитского". Запрет на въезд в США, блокирование долларовых счетов во всех банках мира, сейчас Европа обсуждает свои санкции к тем, кто был причастен к гибели российского юриста и нерасследованию этого дела. Не может ли и по делам исчезнувших белорусских политиков повториться такой сценарий? Ведь дела Гончара и Захаренко не менее резонансные...

Василий Леонов: Я думаю, что это один из вопросов, которые серьезно упускает наша объединенная оппозиция.

Анатолий Лебедько: То есть по этому вопросу нужно объединиться? Потому что он не только политический, но и моральный.

Василий Леонов: Да. Но надо иметь в виду, что некоторыми оппозиционерами будет двигать страх. И вообще, проблема исчезнувших — это серьезный тест на принадлежность к тому или другому лагерю.

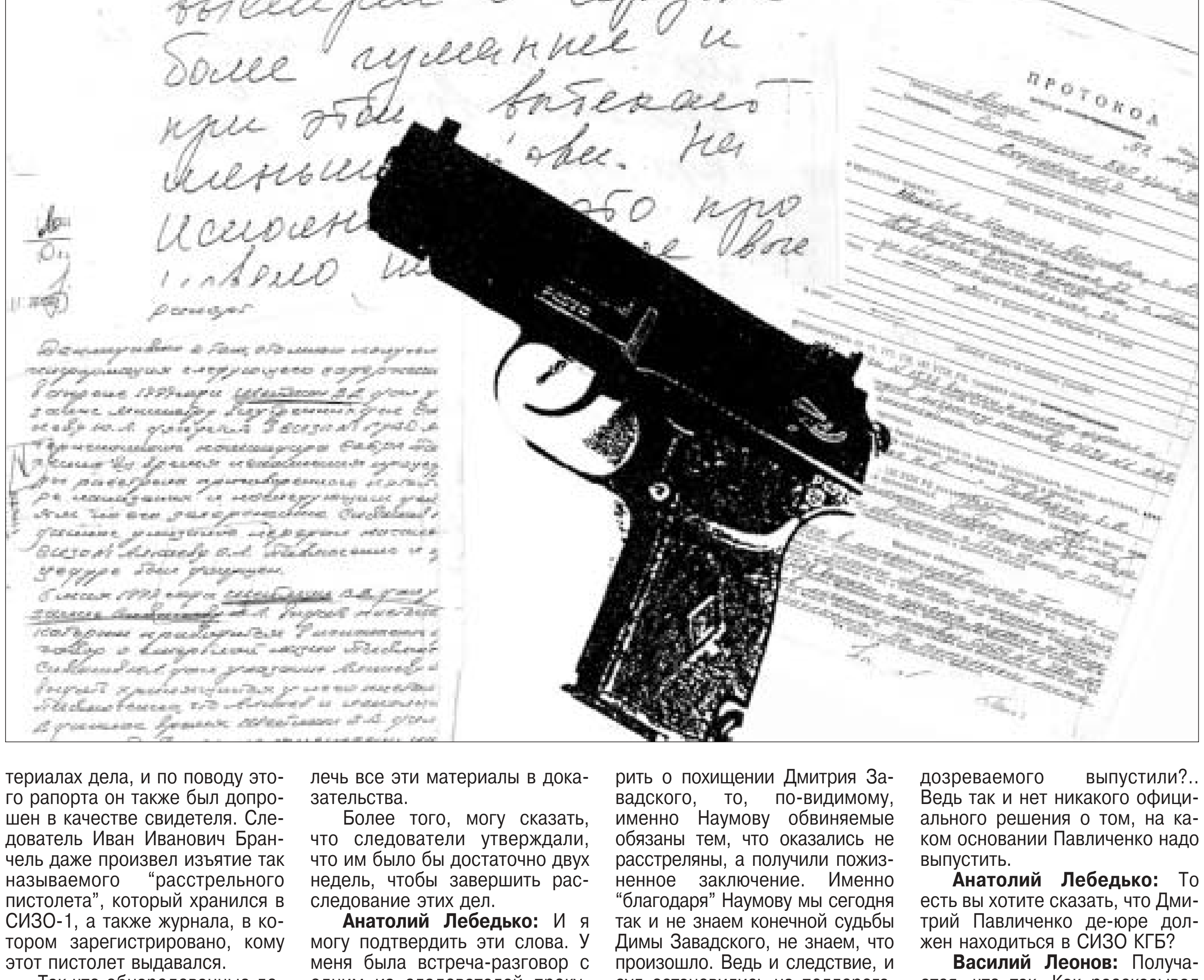
Гарри Погоняйло: Еще в 2003 году и представители потерпевших, и родственники исчезнувших обратились в КГБ Беларуси с заявлением о возбуждении уголовного дела в отношении конкретных фигурантов (мы их уже называли) по статье 128 Уголовного кодекса — это преступления против человечества. Дело в том, что все это (похищения людей, после которых ничего о судьбе этих людей не известно) образует международный состав преступления, по которому сроки давности не действуют. И те, кто пытается отсидеться, отсчитывая установленный законом 15-летний срок давности, глубоко ошибаются в своих надеждах.

Не в Беларуси, так за ее пределами в любом случае дело это не будет прекращено до той поры, пока в нем не будет поставлена точка. Пока не будут найдены сами исчезнувшие или их трупы. И пока не будет установлено, кто был повинен в этих так называемых внесудебных казнях.

Записал Игорь МОРОЗОВ.

От редакции:

Полную версию видеозаписи беседы можно посмотреть на сайте Объединенной гражданской партии (*www. ucpb.org*).

ЧУЛІ?

Ірына Халіп папрасіла дазволіць ёй з'ездзіць за мяжу

Ірына Халіп падала заяву ў міліцыю Партызанскага раёна з просьбай дазволіць ёй выезд за мяжу. Ірына напісала: *"Я прашу дазволіць мне выезд на адзін тыдзень у Вялікабрытанію для сустрэчы з мужам і на адзін тыдзень у Расійскую Федэрацыю для ўдзелу ў рэдакцыйных мерапрыемствах "Новой газеты", у якой я працую"*.

Паколькі Ірына за Плошчу была пакарана двума з паловай гадамі зняволення з адтэрміноўкай выканання пакарання на два гады, яна не мае права пакідаць межы Мінска. Увесь гэты час яна кожны панядзелак мусіць адзначацца ў міліцыі і быць дома пасля 10 вечара. Тэрмін адтэрміноўкі скончыцца сёлета 17 ліпеня. Суд будзе вырашаць, ці можна канчаткова вызваліць журналістку, альбо накіраваць яе ў калонію, альбо пакінуць яе ў тым жа статусе.

Аляксандр Лукашэнка неаднойчы заяўляў, што Ірына Халіп можа ехаць куды заўгодна, але яе прозвішча дагэтуль знаходзіцца ў спісе асоб, якім забаронена пакідаць межы краіны.

Міліцыя павінна даць адказ журналістцы цягам месяца.

Любоў ЛУНЁВА.

Адна з самых энергазатратных

На стварэнне 1 долара ВУП у Беларусі расходуецца 4,4 кВт энергіі — у 2,6 раза больш, чым у Германіі. Беларуская эканоміка застаецца адной з самых энергазатратных у Еўропе, заявіў старшыня Магілёўскай асацыяцыі прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў **Валерый Чарткоў** на сходзе арганізацыі.

"На стварэнне аднаго долара ВУП у Беларусі расходуецца 4,4 кВт энергіі — у 1,9 раза больш, чым у Польшчы, і ў 2,6 раза больш, чым у Германіі", — зазначыў ён.

ПАДЛІЧЫЛІ...

Маладая сям'я з трох чалавек можа пражыць у месяц на 4,6 мільёна рублёў?

У Беларусі з 1 лютага ўстаноўлены новыя памеры мінімальных спажывецкіх бюджэтаў (МСБ) для насельніцтва.

На перыяд з 1 лютага па 30 красавіка 2013 года для сям'і з чатырох чалавек мінімальны спажывецкі бюджэт на аднаго члена сям'і складзе 1 мільён 457 тысяч 850 рублёў у месяц. Гэта на 66 тысяч больш папярэдняга МСБ.

У Міністэрстве працы і сацыяльнай абароны патлумачылі, што, зыходзячы з коштаў у снежні, такая сям'я затрачвала на прадукты харчавання 791.610 рублёў, на адзенне, бялізну, абутак — 330.931 рубель. За карыстанне жылым памяшканнем і на камунальныя паслугі ішло яшчэ 71 тысяча 434 рублі, бытавыя паслугі, транспарт, сувязь цягнулі 71.434, прадметы культурна-бытавога і гаспадарчага прызначэння — 116.630, прадметы санітарыі, гігіены, лекі — 33.530, культурна-асветныя мерапрыемствы і адпачынак — 21.870, узносы і плацяжы — 20.410 рублёў.

Дарэчы, з 1 лютага сярэднедушавы мінімальны спажывецкі бюджэт для маладой сям'і з трох чалавек устаноўлены ў памеры 1.529.650 рублёў, працаздольнага насельніцтва — 1.840.970, пенсіянераў — 1.430.150, студэнтаў — 1.443.020, дзяцей ва ўзросце да 3 гадоў — 1.140.780, дзяцей ва ўзросце ад 3 да 6 гадоў — 1.360.090, дзяцей ва ўзросце ад 6 да 18 гадоў — 1.629.320 рублёў.

Атрымліваецца, што маладая сям'я з трох чалавек можа пражыць у месяц на 4,6 мільёна рублёў, альбо на 530 долараў. Але гэта, відаць, толькі ў тым выпадку, калі сям'я жыве ў адным пакоі інтэрната, усе тры яе члены ходзяць у чэшках, а ў якасці культурна-асветнага мерапрыемства ці адпачынку яны адзін раз у месяц здзяйсняюць захапляючае падарожжа ў маршрутным таксі (у адзін бок).

Ганна ГАНЧАРЫК.

РЭГІЁНЫ

Прыбаўленне ў трайным памеры

У Аршанскім радзільным доме за няпоўны студзень нарадзіліся адразу тры двойні.

Маладыя матулі **Аксана Авяр'янава**, **Вераніка Пратасевіч** і **Ганна Лебедзева** пазнаёміліся. У Аксаны, прадзільшчыцы фабрыкі Аршанскага льнокамбіната, і Ганны, што працуе вядучым эканамістам у банку, нарадзіліся хлопчыкі. Вераніка, якая таксама працуе на льнокамбінаце, нарадзіла дзвюх дачок. Пасля родаў адразу дзве сям'і сталі шматдзетнымі — у іх ёсць старэйшыя дзеці.

Грошы з ветра

У Беларусі да канца 2014 года плануецца узвесці першы ветрапарк.

"Адным з кірункаў, якія мы сёння развіваем, з'яўляецца будаўніцтва ветраэнергетычных установак. Самая магутная з іх ужо была ўведзена ў эксплуатацыю ў 2011 годзе пад Навагрудкам. Нават на фоне еўрапейскіх дзяржаў гэтая ветраўстаноўка паказала даволі высокую эфектыўнасць", — паведаміў журналістам намеснік начальніка ўпраўлення энергаэфектыўнасці, экалогіі і навукі Міністэрства энергетыкі **Вадзім Кандрусёў**.

Энергію ветру ўжо даўно і паспяхова выкарыстоўваюць у свеце. Прыклад паказваюць і нашы блізкія суседзі — Польшча і Літва.

На «сабачым» прадпрыемстве і людзям жывецца няблага

Адно з лепшых прадпрыемстваў Віцебшчыны — "Вік — здароўе жывёл". Яно выплаціла амаль сем мільярдаў рублёў падаткаў.

Прадпрыемства "Вік — здароўе жывёл" працуе ў Віцебску з 2000 года. За гэты час яно стала адным з вядучых вытворцаў лекаў для жывёл. Кіраўнік прадпрыемства **Алег Чакункоў** ганарыцца тым, што экспарт лекаў у мінулым годзе прынёс каля 14 мільёнаў долараў ЗША. А падаткаў выплачана на суму 6 мільярдаў 700 мільёнаў рублёў.

Зараз на прадпрыемстве больш за сто супрацоўнікаў. І ўсе яны своечасова атрымліваюць заробак.

Марыя БУДНІК.

КАЛЬКУЛЯТАР

З метро не пацягаешся

Паслугамі метро ў мінулым годзе штодня карысталіся ў сярэднім каля 770 тыс. мінчан і гасцей сталіцы. З адкрыццём трох новых станцый 1-й лініі — "Грушаўка", "Міхалова" і "Пятроўшчына" — сярэднясутачная колькасць перавезеных пасажыраў павялічылася на 73,5 тысячы чалавек.

Цікава, што ў першы год работы мінскага метро — у 1984 годзе — яго паслугамі штосутачна карысталіся ў сярэднім больш за 207 тыс. чалавек.

Што тычыцца папулярнасці станцый, то напрыканцы 2012-га самы высокі ўзровень пасажырапатоку назіраўся на станцыі "Плошча Леніна" — больш за 60 тыс. чалавек у суткі. У ліку самых папулярных таксама станцыі "Каменная Горка" (звыш 56,5 тыс. пасажыраў штодня) і "Плошча Якуба Коласа" (каля 52,8 тыс.). Менш за ўсё пасажыраў у снежні заходзіла на станцыі "Купалаўская" (у сярэднім каля 5,2 тыс. у суткі) і "Першамайская" (больш за 8,4 тыс.).

НУ І НУ!

Незадаволеных няма?

У Федэрацыю прафсаюзаў Беларусі (ФПБ) пакуль не паступала зваротаў ад работнікаў дрэваапрацоўчых прадпрыемстваў у сувязі з дэкрэтам прэзідэнта №9, заявіў начальнік галоўнага прававога ўпраўлення апарату савета ФПБ **Уладзімір Шалковіч**.

Паводле яго слоў, акрамя ФПБ за сітуацыяй на прадпрыемствах дрэваапрацоўкі сочыць прафсаюз работнікаў лесу. Аднак і ён не валодае інфармацыяй аб тым, што палажэнні згаданага дэкрэта ўжываліся на практыцы, хоць і не выключае адзінкавых выпадкаў прымянення ў будучыні.

Шалковіч выказаў надзею, што на практыцы дэкрэт №9 ужывацца не будзе. *"Мы не выступалі катэгарычна супраць дэкрэта, але спадзяёмся, што практыка будзе ісці па шляху прымянення таго заканадаўства, якое было да дэкрэта №9",* — рэзюмаваў прадстаўнік ФПБ.

Як вядома, дэкрэт №9 загадвае перавесці ўсіх работнікаў дрэваапрацоўчых прадпрыемстваў на кантрактную форму найму. Звольніцца з прадпрыемства цяпер працаўнік можа толькі са згоды наймальніка. Незалежныя прафсаюзы назвалі гэты дэкрэт вяртаннем у прыгоннае права.

ВІНШУЕМ!

Агнешка Рымашэўска-Гузы — «Еўрапеец года—2013»

Дырэктар тэлеканала "Белсат" Агнешка Рымашэўска-Гузы ўзнагароджана званнем "Еўрапеец года—2013".

Гэтую прэмію прысуджае еўрапейскае выданне міжнароднага часопіса "Reader's Digest". Прэмія ўручаецца асобам, дзейнасць якіх "служыць паляпшэнню лёсу іншых людзей, выходзіць па-за межы стандартнай і адпавядае гуманістычным вартасцям".

Цырымонія прызнання тытулу "Еўрапеец года—2013" і ўручэння звязанай з ім прэміі ў памеры 5 тысяч еўра адбылася ў Варшаве. Адзнаку ўручыў галоўны рэдактар еўрапейскіх выданняў часопіса "Reader's Digest". Агнешка Рымашэўска-Гузы падкрэсліла, што гэтая ўзнагарода — не толькі для яе, а і для ўсяго тэлеканала "Белсат". Нагадаем, што гэта спадарожнікавы тэлеканал незалежных беларускіх навін, які вяшчае з Польшчы.

ДИСКУССИЯ

Что предложил Анатолий Левкович?

4 января 2013 года "Народная Воля" опубликовала статью Анатолия Левковича и Александра Микулина "Начинаем политическую модернизацию".

Как у любого здравомыслящего читателя, у меня уже при прочтении названия статьи возникли вопросы: кто начинает политическую модернизацию? Неужели Левкович с Микулиным? Если это так, тогда другие вопросы: какие полномочия у председателя оргкомитета по созданию РОПО "Социал-демократы за диалог и консолидацию" А.Левковича и его заместителя А.Микулина?

Из статьи следует, что подвигло их на начало политической модернизации "появление статьи В.Оргиша "Политическая модернизация: анфас и в профиль" ("Советская Белоруссия", 30.11.2012—01.12.2012 г.)"

Перед выборами 19 декабря 2010 года у многих оппозиционеров появилась надежда на перемены. Даже бывший председатель Верховного Совета Станислав Шушкевич надеялся на благоприятный для оппозиции исход выборов, во всяком случае, такой массовой расправы не ожидал.

Однако что случилось, то случилось, сотни людей были избиты и арестованы, десятки потом получили тюремные сроки. Как и следовало ожидать, некоторые оппозиционеры, попавшие под раздачу, были деморализованы, а бывший кандидат Я.Романчук даже зачитал текст с осуждением действий оппозиции. После 19 декабря 2010 года некоторые оппозиционеры направили свою энергию не на борьбу с режимом, а развязали склоки среди оппозиционеров, и причина даже не в том, что они были завербованы спецслужбами, а в том, что оказались растеряны и морально подавлены.

Можно понять искренность намерений тех оппозиционеров, верящих в торжество демократии в Беларуси, которые еще сидят по тюрьмам, но нельзя принимать за чистую монету словоблудие некоторых трусливых "профессоров", призывающих: "Мы актуализируем вопросы о своем месте в системной политической жизни и нашем влиянии на процесс принятия политических решений".

А.Левкович в конце своей статьи пишет: "Пора переходить от слов к делу. Мы предлагаем начать работу по подготовке диалога между элитой и контрэлитой. Для этого было бы целесообразно создать оргкомитет из представителей заинтересованных сторон".

Очевидно, А.Левкович и А.Микулин считают себя "модернизаторами" и главными "переговорщиками", поскольку, по их мнению, именно они — контрэлита и представители конструктивной оппозиции.

Хочется спросить Анатолия Левковича:

1.Считает ли твой бывший товарищ по партии Николай Статкевич целесообразным создание "оргкомитета из представителей заинтересованных сторон"?

2.О чем будут вести диалог "элита и контрэлита"?

3.Как будет происходить диалог, если одна из сторон находится за решеткой или в эмиграции?

4.Захочет ли "элита", которую каждый день показывают по БТ, вступать с кем-либо из контрэлиты или конструктивной оппозиции в диалог?

5.15 января на пресс-конференции А.Лукашенко заявил: "Все сегодняшние оппозиционеры — предатели!" О каком диалоге может идти речь после таких заявлений?

Насколько мне известно, с диалогом у А.Левковича были проблемы даже в партии, которую он какое-то время возглавлял: не поняли его товарищи по партии и... А теперь надо же — "переговорщик"! Ты о чем, Анатолий?

Александр ВАСИЛЬЕВ.

Минск.

Компромисс или противостояние — вот в чем вопрос!

Развести костер в дождь, на ветру крайне сложно, если вообще возможно. Тем не менее Анатолий Левкович — оптимист, по крайней мере такой вывод можно сделать, читая заявление Оргкомитета по созданию Республиканского общественно-просветительского объединения "Социал-демократы за диалог и консолидацию" "Начинаем политическую модернизацию", опубликованное в "Народной Воле" 4 января 2012 года.

Расшевелить политических оппозиционных активистов и вынудить их вступить в диалог хотя бы друг с другом — дело благое, но чрезвычайно трудное. Многие лидеры нашей доблестной контрэлиты давно копчиками вросли в насиженные места. По этой причине им трудно оторваться от амбразуры, чтобы изменить привычный угол зрения. Пока в печати и в интернете чаще всего встречаются политические монологи, авторы которых претендуют на последнее слово. Научиться слушать и слышать дано не всем.

Авторитаризм, увы, глубоко внедрился в сознание наших оппозиционеров, они не умеют и не хотят слышать своих оппонентов. По этой причине конструктивная полемика на политические темы стала редкостью. Если один из лидеров оппозиции высказал свое мнение, то, как правило, остальные даже не стремятся что-то обсуждать, предлагать, дополнять. Чаще всего возникает завеса, которой остальные лидеры отгораживаются от возмутителя спокойствия. Каждый предпочитает вариться в собственном соку. А ведь в споре рождается истина! Кроме этого, в споре появляется возможность найти компромисс, научиться консенсусу и наладить связи со своими единомышленниками и оппонентами. Без этого невозможно разработать стратегию для решения важных политических проблем и предложить тактику, которая была бы приемлема для всего оппозиционного сообщества. Без этого невозможен и процесс демократизации. А без демократии все стремления элиты и контрэлиты будут не во благо, а во вред белорусскому народу.

Нынешнее маргинальное положение оппозиционных структур обрекает их повторять историю героев популярной басни о лебеде, раке и щуке, прославившихся, как известно, "единством" действий. Если это маргинальное положение сохранится, мы не услышим и не увидим мнений, решений, которые действительно отражали бы интересы народа и способствовали консолидации общества. Напротив, такого рода положение способствует расцвету демагогии, в которую мы сейчас и окунаемся при знакомстве с материалами СМИ.

Без желания и умения наладить диалог между оппозиционными структурами не будет возможности способствовать эволюционной модернизации политического поля и экономического пространства. Радикализм будет везде и всюду пробивать себе дорогу. Это, в свою очередь, не даст возможности вступить в диалог с представителями институтов власти. Последнее вообще архисложно! Вступить с чиновниками в диалог и направить их политические устремления на консолидацию общества, политическую и экономическую модернизацию не намного проще, чем завязать диалог с инопланетным разумом. Ведь их никто не учит конструктивизму в отношениях с оппонентами. Они умеют выполнять приказ и не думать о последствиях для народа.

А.Левкович пишет: "Переговорный процесс с руководством страны о системном политическом месте смогут осуществлять не представители радикальных белорусских партий, а представители конструктивной оппозиции. В основе нашей стратегии лежит принцип неукоснительного следования нормам системного политического поведения и приоритет национальных ценностей, гражданской солидарности и национального единства в отстаивании государственных интересов страны. На этой основе мы последовательно стремимся наладить диалог и конструктивные отношения с обществом, его элитами и правящим классом". Однако при этом нужно понимать, что наладить диалог с правящим классом еще можно, но перенаправить этот класс в демократическое русло, т.е. в интересах народа, — это большая проблема. Здесь возможен и предсказуем обратный результат для некоторых представителей конструктивной оппозиции. С ресурсами правящего класса представители демократической оппозиции могут заблудиться в лабиринтах современного политического режима. Однако само стремление оппозиции вступить в дискуссию очень похвально. Дискуссия, полемика всегда выдаст что-то новое и, возможно, конструктивное.

Поэтому я приветствую отчаянную попытку Анатолия Левковича, несмотря на непогоду, "развести костер" диалога элиты и контрэлиты. Правда, не любой ценой. Читая статью Вячеслава Оргиша "Политическая модернизация: анфас и в профиль" ("СБ. Беларусь сегодня", 30.11.2012 г. — 01.12.2012 г.), который, по мнению Анатолия Иосифовича, "расставил все точки над і", я обратила внимание, что профессор вместе с революционной стратегией, мешающей контрэлите занять место в системной политике, готов пустить под нож либеральную идею. Если это так, то я против.

Лариса ШУКАЙЛО, активистка Свободного профсоюза металлистов.

Могилев.

НУ І НУ!

Такога няма?

"Народная Воля" ад 18 снежня 2012 года паведаміла, што можна павіншаваць нашых палітвязняў, і дала іх адрасы. Я направіў віншаванне-паштоўку Алесю Бяляцкаму. Але пошта прынесла мне мой канверт с адзнакай: "Нет такого в ВК-2".

Мне здаецца, што гэта служкі ў ПК-2 хочуць ізаляваць Алеся ад шчырых слоў віншавання і падзякі за яго мужнасць, каб Алесь лічыў, што грамадства абыякава ставіцца да палітвязняў і да яго асабіста. Па сутнасці, гэта маральны ціск на Бяляцкага, яшчэ адно катаванне ў дадатак да іншых катаванняў.

Дасылаю да Вас сваё віншаванне Алесю ў тым выглядзе, як яно вярнулася да мяне. Думаю, што мэтазгодна распавесці пра ізаляцыю палітвязняў на старонках "Народнай Волі". А з другога боку, той ананім, які зрабіў надпіс "Нет такого в ВК-2", павінен адчуваць, што, можа, прыйдзе час адказнасці. Спадзяюся на гэта.

З павагай —

Мікалай ЛІПУНОЎ, пенсіянер.

г.Бабруйск.

Ад рэдакцыі: *Гэта не першы выпадак, калі лісты, адрасаваныя палітвязням, вяртаюцца. Памылка?.. Няўжо?.. Але Алесь Бяляцкі усё ж такі застаецца ў Бабруйскай калоніі. Што ж, хоць і з вялікім спазненнем, але ён атрымае віншаванні праз газету.*

ГОЛОС

Стройте в первую очередь для молодежи

Сейчас много шума из-за жилья.
Позор: в нашей богатой
на стройматериалы
Беларуси дефицит
жилья! Есть глина,
песок, известь,
цемент, лес —
и нехватка жилья!
Как рожать
и растить детей
без жилья?

Стройте! И в первую очередь для молодежи.

У кого есть деньги, пусть внесут, а у кого нет — дайте срок для расчетов. Когда выплатят, тогда и квартира будет им принадлежать.

И не надо бизнеса. У кого есть квартиры — им не положено больше. Богатые завладевают не одной, а несколькими квартирами и от этого богатеют, а бедные — беднеют.

Валерий БЫСОВ, житель г.Кричева.

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

...Але хлусня — пра бульбаша

У беларусаў практычна адсутнічаюць эмоцыі — як станоўчыя, так і адмоўныя. Да такой высновы прыйшлі сацыёлагі агенцтва Gallup, якія правялі даследаванні ў 150 краінах свету. Карацей кажучы, нам усё "пофіг".

Ёсць тры славянскія народы —
І не адрозніць іх амаль.
Без крыўды ставяцца заўсёды
Да слоў "бульбаш", "хахол", "маскаль".
Ды сацыёлагам цікава:
А чым адметныя яны?
Што іх хвалюе: грошы, слава?
Які ў іх інтарэс зямны?
У кожнага ці хопіць моцы,
Каб пастаяць за гонар свой?
Хто "паліць нервы" ад эмоцый,
А хто — з халоднай галавой?
Дый як праверыць гэта можна?
І вось рашыў вучоны люд:
Сюжэты створым мы, і кожны
Адказы вынясе на суд.
— Прашу ўявіць малюнак гэткі:
Прыйшоў ты ў госці з пахмяла,
А гаспадар — нягоднік рэдкі —
Цябе запросіць да стала
І нават не нальё "чарніла",
Хоць закусь выставіць — ікру...
Сказаў маскаль:
— Я дам у рыла!
Хахол:
— А я перахітру...
Бульбаш:
— А мне не трэба звягі.
Ну, не нальё... Дык той бяды!
Каб трохі збавіцца ад смагі,
Я папрашу ў яго вады...
— Махляр якісьці нехарошы
Уцёрся да цябе ў давер
І хоча абдурыць на грошы.
Ты раскусіў яго намер.
Дык як жа ты "абрэжаш крылы"
Таму аблудзе-махляру?
Сказаў маскаль:
— Я дам у рыла!
Хахол:
— А я перахітру...
Бульбаш:
— Я тых рублёў-капеек
Не буду браць у галаву.
Не стане грошай, дык жа неяк
На бульбе з салам пражыву...
— Рашыў травы прынесці ношку,
Пайшоў з касой на сенажаць.
Дамоў вярнуўся ты, а ў ложку
Сусед і жоначка ляжаць.
Ты зразумеў: яна дурыла
Цябе ва ўсякую пару...
Сказаў маскаль:
— Я дам у рыла!
Хахол:
— А я перахітру...
Бульбаш:
— А я ці выйду з хаты
(Навошта ў шлюбе мець "імжу"?),
Ці, покуль ложак наш заняты,
Пайду на печы паляжу...
— Вось уяві: буржуй багаты
У час галодны і цяжкі
Наведаўся к табе дахаты
І выказаў пасыл такі:
"Табе я дам удосталь ежы,
Па горла лепшага пітва,
Наконт абуткаў і адзежы
Балець не будзе галава.
Машыну мецьмеш, дом шыкоўны,
Забаў і святаў — цераз край.
Камфорт, як кажуць, будзе поўны,
Жыві сто год — не памірай.
Аднак пры гэтым ёсць умовы
(І не адна, а цэлых пяць).
За ўсё за гэта ці гатовы
Душу і цела мне аддаць?
Заўсёды біцьмеш мне паклоны
(Ды так, каб аб памост ілбом).
Увогуле табе да скону
Быць ці васалам, ці рабом.
Ніякай вырашальнай справы
Ты не рабіцьмеш самахоць.
Калі ўзбрыкнеш, я маю права
Цябе патузаць за "аброць".
Традыцыі, што мелі продкі,
Іх святы, сімвалы — забудзь.
Ты мецьмеш радавод кароткі —
Адлічваць праўнукі пачнуць.
Цурацца будзеш роднай мовы
І размаўляцьмеш на маёй.
(Ты зараз як мужык вясковы
З сярмяжнай мовай-гаманой).
Не будзе ўжо тваёй краіны,
А тэрыторыя наўсцяж.
І ўвогуле — забыць павінны,
Што ты хахол або бульбаш".
Табе ўсё гэтае ці міла?
Такі расклад ці па нутру?
Сказаў маскаль:
— Я дам у рыла!
Хахол:
— А я перахітру...
— Мяне ўсё гэта не калыша.
Што тое цела? Што душа?
Былі б навокал гладзь ды ціша, —
Такі адказ ад бульбаша. —
Мне скажуць — буду за васала,
А трэба — адаб'ю паклон.
І, далібог, хвалюе мала,
Як продкі тут жылі здавён.
Магу адмовіцца ад мовы,
Не падымацьму лямант-крык.
Калі спатрэбіцца, гатовы
Наогул прыкусіць язык.
Не палічу ніколі здзекам,
І гнеў душу не ўскалыхне,
Калі не бульбашом, а грэкам
Хто-небудзь назаве мяне.
І ўжо зусім не абуруся
(Мне гэта ўсё адно якраз),
Калі заместа Беларусі
Тут будзе Чад ці Гандурас.
Прынамсі, мне зусім не трэба
Раскоша, грошы, шмат даброт.
Абы была трывалай глеба:
Адзежы трохі, луста хлеба,
Жыццё без стрэсаў і турбот...

* * *

Суседу пасля добрай чаркі
Я прачытаў свой фельетон,
І ледзьве не дайшло да сваркі,
Бо вельмі абурыўся ён:
— Ты ў пісаніне ведай меру!
А лепш задумайся спярша.
Пра маскаля, хахла — паверу.
Але хлусня — пра бульбаша.

СИГНАЛ

Глядишь, и до беды недалеко

Не так давно в Минске третьеклассник погиб под колесами автомашины, можно сказать, у порога школы. Слышали, что водителя будут судить. Что ж, за жизнь мальчика нужно отвечать.

Есть опасность, что трагедия может произойти и у нас, в Бресте, по адресу ул.Московская, д.336/5. Рядом находится гимназия №4 с музыкальным уклоном. К ней есть отдельный заезд, площадка для машин (кстати, все это сделано по настоянию жильцов дома). Однако в основном машины едут вдоль дома, разворачиваются, высаживают детей и на большой скорости уезжают. На установленный знак 3.2 "Движение запрещено" не обращают внимания. Куда мы только не обращались и по телефону, и письменно, и посещали руководителей — никто ничего не делает, хотя все соглашаются с нами и обещают навести порядок. И это длится уже с 2004 года. Однажды при вызове ГАИ инспектор сказал, что ничего не сможет сделать. Было три случая, когда жильцы пострадали, но нарушители так быстро отъезжают, что даже номер машины не успеваешь записать.

Директор гимназии открыла запасные ворота для проезда грузовых машин к столовой гимназии, теперь и грузовые автомобили ездят вдоль нашего дома. Есть и другие нарушения. Всего не опишешь. Рядом с домом находятся два садика и школа. В утреннее время все дети идут в школу и садики. При таком интенсивном движении машин, глядишь, и до беды недалеко.

Ю.ПРОКОПЮК, Е.ЛУКАШЕВИЧ, И.ЗАГОРУЙКО, В.РАБЧУК и другие.

Брест.

РЭЗАНАНС

Бі сваіх, каб чужыя... не баяліся,

або Пра нашы педагагічныя справы і не зусім педагагічныя ўчынкі

У педагогаў ёсць добры прынцып: пачынаючы разбор няўдалага ўрока, імкнуцца знайсці ў ім нешта станоўчае, падбадзёрыць пачынаючага настаўніка ці нават пабеленага сівізной калегу, каб зусім яго не "забіць", не вытруціць веру ў свае сілы, пакінуць надзею. Гэты прынцып — яго можна назваць "не нашкодзь" — асабліва прыдатны ў сённяшняй сітуацыі ў Беларусі, калі партыйныя лідары замест кансалідацыі і мабілізацыі і да таго невялікіх сіл растрачваюць іх на ўнутраныя разборкі, гегеманісцкія амбіцыі.

На жаль, не знайшлося ў Беларусі і належнага цэнтра, які б змог кампетэнтна прымірыць і аб'яднаць разрозненыя сегменты нацыянальнага кола. Хоць спробы і прымаліся, але з-за тых жа самых прычын не дасягнулі мэты, не змаглі яго арганізатары ўзвысіцца над сваімі педагагічнымі слабасцямі. Ды і штучнае стварэнне лідара — ці не марная справа?

У шматкроць узмацняецца негатыўны ўплыў у стабілізацыі сітуацыі з паяднаннем, калі тым жа самабічаваннем займаюцца і "свае" сродкі масавай інфармацыі. Зусім не хочацца кінуць цень на недатыкальнасць пэўных асоб, на здаровую крытыку як важнейшы сродак дэмакратыі. Ідзе размова пра звычайныя прыстойныя межы.

Хачу тут заступіцца за свайго калегу Алега Трусава, выдатнага педагога, кіраўніка Грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны". Дарэчы, рускага па нацыянальнасці. Падобным яму, зразумела, не будзе росту ў службова-прафесійнай дзейнасці. Бачыце, не церпяць у нас яшчэ пакуль дзяржаўныя начальнікі побач з сабою лепшых за сябе. А тое, што А.А.Трусаў — таленавіты арганізатар і настаўнік, дык гэта навідавоку. Пад яго кіраўніцтвам ТБМ не толькі змагла ўтрымацца пасля шматлікіх адміністрацыйных наездаў (узяць праблему з адстойваннем сядзібы арганізацыі), але і ісці ў наступ у справе беларусізацыі краіны.

На падпісаныя старшынёй Таварыства шматлікія лісты вымушаны адказваць, рэагаваць не толькі кіраўнікі рэспубліканскіх устаноў, але і міністры, Адміністрацыя прэзідэнта. І галоўнае, крок за крокам усё-такі ўдаецца адстаяць правы на мову ў розных сферах жыцця. Іншы раз, на першы погляд, вырашэнне крытычнай сітуацыі здаецца дробязным, але без такіх дробязяў не будзе сапраўднай перамогі. Скажам, на этыкетках "Галіны Бланка", на абгортках цукерак, хлебе сталі рабіць надпісы на беларускай мове: недзе чыноўніка паставілі на месца, недзе адстаялі права атрымліваць дакумент, афармлены на дзяржаўнай мове, — напрыклад, правы аўтамабіліста, квіткі. Выйшлі вайсковыя статуты, іншая дакументацыя... Ды паглядзіце, вуліцам сталі пакрысе даваць імёны ганаровых беларусаў! А як за гэта давялося пазмагацца, як і з абвесткамі ў транспарце! Многія патрабаванні ўлічаны і ў моўнай рэформе. Паступова ідзе рэабілітацыя беларускай гісторыі. Станоўча ў дзяржаўных СМІ ўжо гаворыцца пра БНР і іншыя раней не дазволеныя рэчы. А ўзяць штогадовыя нацыянальныя дыктоўкі...

Гэта ўсё гаворыцца дзеля справядлівасці і ў адказ на тыя "ўкусы", што часам робіцца не толькі ў дзяржаўных, але і ў незалежных сродках масавай інфармацыі. Замест таго каб разабрацца з чыноўнікамі, журналісты робяць напады на тых, хто якраз і змагаецца з чыноўніцкім хамствам, уседазволенасцю, ігнараваннем законаў. У кароткім інтэрв'ю, часам у непрыдатны і нязручны час (напрыклад, у перапынак паміж лекцыямі, па тэлефоне), каб задаць правакацыйнае пытанне і злавіць на дробязі, затым з яе раздзьмуць сапраўдную буру, зрабіць свае высновы...

Ну, напрыклад, А.Трусаў у асобных выпадках адсылае журналіста да свайго намесніка, які вядзе пэўны накірунак дзейнасці. І гэта зразумела, не трэба з гэтага кпіць. Або вось матэрыялы "Ці ведаеце Вы пра сітуацыю ў Магілёве і як яе змяніць?" у газеце "Народная Воля" выклікала цэлую дыскусію. Журналіст задае тон, ужо ў самым пачатку робіць свае высновы, падказкі, хто "вінаваты" ў сітуацыі: *"Ён, старшыня ГА "Таварыства беларускай школы"* (гэта пра мяне. — ***А.Л.***), *толькі зараз даведаўся, што ў беларускамоўным класе ў Магілёве навучаецца толькі адна дзяўчынка. Прыкра чуць гэта з вуснаў чалавека, які лічыцца грамадскім дзеячам. І шкада, што такіх "дзеячаў" у нас шмат. Вялікая колькасць шыльдаў, пасад, імёнаў..."*. Няўжо так многа зарэгістравана? Пара Міністэрству юстыцыі іх закрываць? Во дагаварыліся! Безумоўна, усім хацелася б, каб вынікі дзейнасці ГА былі імгненныя. Колькі ж гадоў змагаемся, і вось следам за журналістам у артыкуле таксама добрага абаронцы беларускай мовы чытаем: *"Прызнаюся, мяне некалькі расчаравалі адказы на пытанні, скажам, такіх вядомых у краіне людзей, як старшыня ГА... Не адчуваецца ў іх глыбокага ўсведамлення ўласнай адказнасці за адсутнасць дзейснага ўплыву на бацькоў..."*. Віноўным нават аказаўся Зміцер Салаўёў — сябар ТБМ, ТБШ, БНФ, бацька адзінай вучаніцы ў Магілеве Ялінкі Салаўёвай.

Шаноўныя, пра што вы гаворыце? Вядома і так, хто вінаваты, навошта перакідваць віну на іншых? Няўжо думаеце, спадар журналіст, што вы першыя даведаліся аб сумнай сітуацыі ў Магілёве і іншых кутках Беларусі, а не сябры ТБМ, ТБШ, БНФ? І зларадніцаеце. Гэта ж мы ўвесь час даём інфармацыю ў газеты пра стан беларускасці ў школах, часам адкопваючы яе ў Міністэрстве адукацыі. Мы папярэджвалі грамадскасць праз незалежныя сродкі інфармацыі аб негатыўных зменах у праграмах па літаратуры, аб шкоднасці адукацыйнай рэформы, якую цяпер ужо стараюцца ў міністэрстве падправіць. А за "утечку информации" з гэтай установы былі звольнены (!) некаторыя адказныя супрацоўнікі, і цяпер лічбы аб стане навучання па-беларуску ў адукацыйных установах не падаюцца больш у афіцыйных статыстычных даведніках...

Нават у афіцыйных адказах на запыты грамадскіх аб'яднанняў аб стане адукацыі органы дзяржаўных структур звычайна даюць адпіскі. РГА "ТБШ" напярэдадні новага навучальнага года адправіла ў Міністэрства адукацыі і Камітэт па адукацыі Мінгарвыканкама лісты з канкрэтнымі пытаннямі і меркаваннямі, якія выцякаюць з прымаемых дзяржаўных дакументаў: "Грамадскасць Мінска і Беларусі турбуе выкананне "Плана мерапрыемстваў у сістэме Міністэрства адукацыі па папулярызацыі і пашырэнні сферы выкарыстання беларускай мовы ў жыцці грамадства на 2010 год і наступныя гады".

У прыватнасці, цікавяць найперш наступныя пытанні:

1.Якім чынам была азнаёмлена педагагічная грамадскасць сталіцы Беларусі з азначаным дакументам? У якіх сродках масавай інфармацыі ён быў надрукаваны?

2.Якія канкрэтныя якасныя змены адбыліся цягам выканання плана?

3.Як павялічылася сетка дашкольных устаноў (груп), колькасць класаў з беларускай мовай навучання, удзельная вага прадметаў, якія выкладаюцца на беларускай мове (па стане на 1 верасня 2012 г.)?

4.Ці ва ўсіх установах быў праведзены першы ўрок навучальнага года на беларускай мове?

Даў адказ першы намеснік старшыні М.С.Кіндзірэнка. "У межах сваёй кампетэнцыі (хацелася б ведаць, якім такім сакрэтным органам абмежавана ваша кампетэнтнасць, — *Далей у дужках нашы заўвагі. — **А.Л.***) камітэт па адукацыі інфармуе, што ва ўсіх установах адукацыі арганізавана вывучэнне Закона Рэспублікі Беларусь ад 23 ліпеня 2008 года "Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі". Гэта добра, што арганізавана, то настаўнікі беларускай мовы будуць ведаць. Але ці здавалі экзамен Вы, шаноўны М.С.Кіндзірэнка, і Вашы калегі на веданне яго, каб згодна з вышэйшым Законам маглі выконваць дзяржаўныя абавязкі на дзяржаўнай мове? Мала таго, мы ж пытаемся не пра згаданы Закон, а пра міністэрскі план мерапрыемстваў, які Вы ігнаруеце. Далей называеце сухія факты: "Ажыццяўляецца камплектаванне бібліятэчнага фонду нарматыўнай прававой, вучэбна-метадычнай, даведачнай літаратурай у дапамогу педагогам, студэнтам, вучням па рэалізацыі палажэнняў Закона". Пішаце пра афармленыя стэнды, Тыдні роднай мовы, рэгулярныя сустрэчы з пісьменнікамі, віктарыны, радыёчасопісы, насценныя газеты і іншае... Чаму ж няма адказу на нашы 1—4-е пытанні? У канцы, праўда, толькі лічбы: "На беларускай мове працуюць гімназіі "№4, 9, 14, 23, 28, гімназія-каледж мастацтваў, класы ў сярэдніх школах №60 (чаму, напрыклад, установа з беларускай мовай навучання змяніла статус?), 68, 72, 108, 131, 180, 190, 205, 209; дашкольныя ўстановы №№187, 534, 136 груп, якія адкрыты ў іншых дзіцячых садках".

І ўсё-такі большасць тых, хто адгукнуўся на вышэйзгаданую інфармацыю ў "Народнай Волі", робяць аб'ектыўныя высновы. Калі дырэктар сталічнай гімназіі №23 Ніна Нікіціна яшчэ асцярожна заяўляе: *"Віна ўсіх нас — бацькоў, настаўнікаў, можа, нават арганізатараў адукацыйнай сістэмы. Проста ўсяго грамадства"*, то прафесар Леанід Лыч у водгуку *"Нават пры фашыстах у Магілёве былі беларускамоўныя школы..."* упэўнены, што *"за поўны правал беларускамоўнай адукацыі бацькі, настаўніцтва, грамадства нясуць толькі сімвалічную адказнасць, уся адказнасць ляжыць на дзяржаўных уладных структурах"*. У такім жа рэчышчы і артыкул, вельмі разважлівы і аргументаваны, былога дырэктара школы Міхаіла Баравулі з Крупскага раёна, дзе ён прама канстатуе: *"Не ведаеш дзяржаўную мову — не маеш ніякага права займаць дзяржаўную пасаду. Навошта трымаць ва ўладзе напаўадукаваных людзей ці гультаёў?.."*

У нас жа не так, як усюды. І мы павінны прайсці свой шлях. Калі з'яднаемся — ён будзе карацейшым.

Дык ці будзем вось гэтак увесь час паміж сабой, браткі-беларусы, тузацца, чакаць, каго з нас на насілках панясуць, а хто, як палахлівец, збяжыць у кусты? Займёмся справай дзеля Беларусі!

АЛЕСЬ ЛОЗКА, старшыня РГА "Таварыства беларускай школы", сябар ТБМ з пачатку яго стварэння.

ПУЛЬС ПЛАНЕТЫ

В Бразилии национальный траур

Бразильские власти объявили трехдневный траур по жертвам пожара в ночном клубе Kiss в Санта-Марии, городе на юге Бразилии в штате Рио-Гранде-до-Сул, где погибло около 250 человек.

По данным местных СМИ, пожар начался после того, как выступавшая в клубе группа зажгла фейерверки. В клубе сразу же началась паника. Большинство жертв задохнулись от дыма или погибли в начавшейся вскоре давке.

Международный день памяти жертв Холокоста

27 января, день освобождения советскими войсками узников концлагеря Освенцим (Аушвиц-Биркенау), отмечен как Международный день памяти жертв Холокоста. Памятная дата была установлена ООН в 2005 году — в 60-ю годовщину освобождения узников Освенцима. Принятая ООН резолюция осуждает отрицание Холокоста и призывает все страны чтить память жертв катастрофы.

За кражу невест

Президент Киргизии Алмаз Атамбаев подписал поправки в Уголовный кодекс республики, которые ужесточают наказание за кражу невест. Согласно прежней редакции, за похищение невесты, не достигшей 17-летия, виновный мог быть лишен свободы на срок от трех до семи лет. Теперь наказание за такое преступление составит от пяти до 10 лет тюрьмы.

Третья «газовая война» с Украиной

Национальная акционерная компания (НАК) "Нафтогаз Украины" получила от "Газпрома" счет на 7 млрд долларов — это штраф за то, что Украина в 2012 году купила намного меньше газа, чем предусмотрено контрактом. Об этом представитель украинской стороны сообщил газете Financial Times.

Украинский источник в "Нафтогазе" полагает, что компания не заплатит по счету и спор будет решаться в международном арбитраже. FT констатирует, что требование "Газпрома" выплатить 7 млрд долларов грозит вызвать третью "газовую войну" с Украиной.

Мороз и снег сорвали референдум в Болгарии

Референдум о целесообразности строительства в стране новой АЭС провалился по причине низкой явки. Явка составила 20,5 процента. Таким образом, уровень явки оказался существенно ниже планки в 60 процентов, при которых референдум был бы признан состоявшимся. Одной из причин низкой явки стали погодные условия — мороз и снег.

Глава гуманитарной миссии ООН назвала ситуацию в Сирии «катастрофической»

Такое заявление Валери Амос сделала, беседуя с журналистами в Дамаске в воскресенье перед встречей с сотрудниками гуманитарной миссии ООН и представителями сирийских властей. На прошлой неделе, выступая с речью в Швейцарии, она заявила, что Сирия расплачивается за неспособность мировых держав разрешить продолжающийся уже 22 месяца конфликт между правительством и повстанцами, пытающимися свергнуть режим президента Башара Асада.

По данным ООН, гражданская война в Сирии привела к внутреннему перемещению двух миллионов жителей, а 650.000 человек вынуждены были бежать в соседние страны.

В среду в Кувейте пройдет донорская конференция ООН, в ходе которой будет проводиться сбор средств в помощь пострадавшим от сирийского гуманитарного кризиса.

В коме, но реагирует

Израильские и американские ученые обнаружили "значительную активность" мозговой деятельности у бывшего премьер-министра Израиля Ариэля Шарона, который семь лет не выходит из состояния комы, но, как оказалось, способен реагировать на фотографии и голоса родственников, сообщили участники исследования.

Гарыць плантацыя цукровага трыснягу, ідуць бai з ісламістамі ў Малі… Краіна перажывае самы вялікі палітычны крызіс за ўсю гісторыю.

РЕЙТИНГ

Международным инвесторам все больше нравится Европа

Несмотря на долговой кризис в еврозоне, а может, именно из-за него, американцы, китайцы и арабы все активнее вкладывают деньги в Старом Свете. Причем фирмы из КНР теперь больше инвестируют в ЕС, чем европейцы — в Китае.

Эмират Катар собирается вложить в предприятия Италии от 1 до 1,5 миллиарда евро. Американская корпорация Anbaric намерена инвестировать не менее 4 миллиардов евро в прокладку подводных линий электропередачи у берегов Германии. Египетский миллиардер Нагиб Савирис готов заплатить чуть ли не 5 миллиардов евро за крупный пакет акций Telecom Italia. Инвестиционная компания из США Franklin Templeton примерно за 8 миллиардов евро скупила почти десятую часть всех находящихся в обращении гособлигаций Ирландии.

Это лишь некоторые из поступивших в последние недели сообщений, свидетельствующих о том, что продолжающийся в Евросоюзе долговой кризис не отпугивает крупных международных инвесторов. Скорее наоборот: все больше частных компаний и суверенных фондов, особенно из США, Китая и арабских стран, стремятся воспользоваться благоприятным моментом, чтобы выгодно вложить деньги в перспективные активы именно в странах еврозоны.

Это свидетельствует о твердой уверенности инвесторов, что еврозона и ее проблемные страны успешно преодолевают кризис.

У СУСЕДЗЯЎ

На лаве падсудных — адказныя за расстрэл рабочых

Родныя 45 забітых рабочых чакаюць справядлівасці больш за 40 гадоў.

Пракурор Багдан Шэгда запатрабаваў 8 гадоў турмы для абвінавачаных па справе аб забойстве рабочых у 1970 годзе. Гэта мінімальнае пакаранне за забойства, прадугледжанае польскім крымінальным кодэксам.

На лаве падсудных тры асобы: тагачасны віцэ-прэм'ер **Станіслаў Кацёлэк**, камандуючыя войскамі **Міраслаў Вякера** і **Баляслаў Фалдаш**. Самі падсудныя не прызнаюць сваёй віны. Раней у сувязі з кепскім станам здароўя з працэсу быў выключаны генерал **Войцех Ярузельскі**, які ў 1970-я быў міністрам абароны.

У снежні 1970 года ўрад ПНР радыкальна павысіў цэны на харчовыя тавары. Гэта выклікала акцыі пратэсту ў шэрагу гарадоў: Гданьску, Гдыні, Шчэціне… Міліцыя адкрыла агонь па дэманстрантах. Былі забіты 45 чалавек, 1165 паранены, пішуць польскія СМІ.

Рэсурс Беларусі — прыгожыя дзяўчаты

"Беларускія прыгажуні хочуць выйсці замуж на Захадзе, але апошнія гады ўсё часцей і часцей гатовы пабрацца шлюбам з кітайцамі, бо "яны добрыя, не п'юць, займаюцца хатняй гаспадаркай, у Кітаі лепшыя перспектывы развіцця", — паведамляе дзяржаўнае агенцтва КНР "Сіньхуа".

На сайце агенцтва адзначаецца, што Беларусь — гэта невялікая краіна ва Усходняй Еўропе, багатая драўнінай. А вось нафту, газ, вугаль даводзіцца імпартаваць з замежжа. "Аднак гэтая краіна мае іншы рэсурс — прыгажунь", — адзначае аўтар.

Каталонія прыняла дэкларацыю аб суверэнітэце

Парламент Каталоніі прыняў большасцю галасоў дэкларацыю аб абвяшчэнні гэтага іспанскага рэгіёна *"суверэнным палітычным і прававым суб'ектам".* Прыхільнікі аддзялення аўтаноміі ад Іспаніі лічаць дакумент першым сур'ёзным крокам да сваёй мэты. Дэкларацыя прадугледжвае правядзенне рэферэндуму аб незалежнасці Каталоніі, паведамляе EuroNews.

"Гэта гістарычнае галасаванне. Можа, яно і не вырашыць нашы праблемы за 24 гадзіны, але яно павядзе нашу краіну да яе мэты", — адзначыў кіраўнік каталонскага ўрада Артур Мас.

Аднак такія крокі, як рэферэндум аб незалежнасці рэгіёна, забаронены іспанскай Канстытуцыяй.

Кітайскія чыноўнікі-багацеі ў паніцы

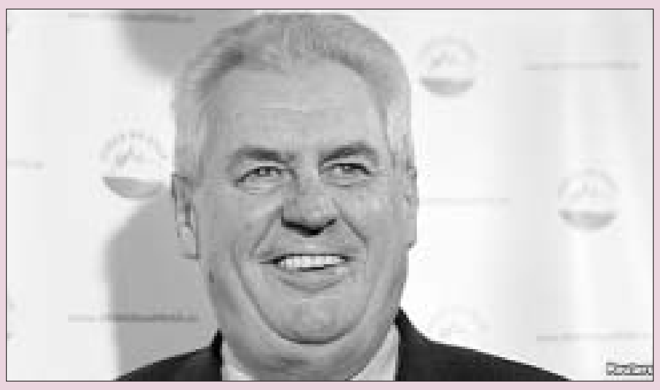
Камуністычная партыя Кітая абвясціла кампанію барацьбы з карупцыяй, у першую чаргу ў сваіх шэрагах. Такое адбываецца не ўпершыню. Аднак гэтым разам абвяшчэнне чысткі выклікала сапраўдную паніку сярод чыноўнікаў-багацеяў. У Кітаі пачаўся масавы продаж нерухомай маёмасці і хаванне грошай, перадае "Польскае радыё".

У адной толькі паўднёвай правінцыі Гуанджоў за апошнія дні з банкаўскіх рахункаў было знята 1,8 млрд юаняў (прыблізна 285 мільёнаў долараў). Кітайскія службоўцы і іх сем'і здымаюць грошы ў банках Пекіна, Шанхая ды іншых вялікіх гарадоў краіны. Партыйная Камісія нагляду і дысцыпліны канстатавала рост продажу нерухомасці з боку асоб, што займаюць пасады ў дзяржаўным сектары.

Сёлета Кітай пачынае рэалізацыю пяцігадовага плана барацьбы з карупцыяй. У рамках гэтага плана ад чыноўнікаў упершыню патрабуюць дэклараваць свае даходы і маёмасць.

ЗНАКОМЬТЕСЬ!

Милош Земан — новый президент Чехии

Он победил во втором туре президентских выборов, набрав 55% голосов избирателей. Это были первые в Чехии выборы, в ходе которых граждане избирали президента в ходе прямого голосования.

Триумфальное возвращение в большую политику Милоша Земана немало удивило чехов. 10 лет назад он потерпел унизительное поражение, когда впервые претендовал на пост президента, за него не стали голосовать даже члены его собственной партии. Земан удалился на покой и большую часть времени проводил в своем загородном доме, вдали, как казалось, от политики.

Однако на этот раз он смог заручиться голосами старшего поколения, а также жителей регионов, которые наиболее сильно пострадали от экономических неурядиц последнего десятилетия.

Вместе с тем Земан — прожженный политик, не выпускающий из зубов сигарету, острый на язык, всегда готовый поставить на место оппонента. Так характеризует его Би-Би-Си.

Земан заменит на посту президента евроскептика Вацлава Клауса, который занимал это кресло 10 лет. Президент Чехии представляет страну за рубежом и назначает кандидатов в конституционный суд и центральный банк. На этом обязанности президента практически ограничиваются, участия в повседневном управлении страной он не принимает.

Первый женский суд

В индийском штате Западная Бенгалия открылся первый специализированный суд, в котором будут рассматриваться дела о преступлениях, совершенных против женщин. В нем судьи, весь персонал и государственные адвокаты будут женщинами.

Приоритетом для этого учреждения будет конфиденциальность. По задумке создателей, в женских судах жертвам изнасилований и домогательств будет проще рассказать о преступлениях, совершенных против них. Планируется организовать еще несколько таких судов.

ПРЕЗЕНТАЦИЯ

Джон Форбс Керри — Государственный секретарь США

Он родился 11 декабря 1943 года в Денвере, штат Колорадо. Его отец был сотрудником дипломатической службы Государственного департамента США, мать — членом аристократической американской семьи Форбс.

Большую часть детства провел за рубежом, учился в школе-интернате в Швейцарии и Нью-Гемпшире перед поступлением в Йельский университет. В 1966 году после окончания Йельского университета служил во Вьетнаме в составе ВВС, был трижды ранен и удостоен Серебряной звезды, Бронзовой звезды и трех медалей "Пурпурное сердце".

После возвращения в США Джон Керри вступил в организацию "Вьетнамские ветераны против войны". Был активным участником антивоенной деятельности. Вместе с другими ветеранами войны демонстративно бросил свои военные награды на лестницу Капитолия, выражая свое неприятие войны. В 1971 году Керри стал первым вьетнамским ветераном, давшим показания о Вьетнамской войне перед конгрессом США, который заслушивал предложения по ее окончании.

В 1972 году Керри баллотировался в конгресс штата Массачусетс, но проиграл. После избирательной кампании поступил на юридический факультет Бостонского колледжа. В 1976 году, после его окончания, поступил на работу стажером в офис окружного прокурора округа Миддлсекс. В 1982 году был избран на пост вице-губернатора Массачусетса.

В 1984 году был избран в сенат США. Переизбирался в 1990, 1996, 2002 и 2008 годах. В 2004-м был кандидатом в президенты от демократической партии. На выборах уступил Джорджу Бушу.

Женат на Терезе Хайнц-Керри, имеет двух дочерей от первого брака и трех сыновей.

ЭВРИКА!

Ученые продолжают разработку вируса-убийцы

После небольшой паузы группа ученых из разных стран, возглавляемая голландцем Роном Фушейром, объявила о возобновлении экспериментов над смертельно опасным вирусом штамма A/H5N1, окрещенным СМИ "вирусом-убийцей" и "супервирусом". Об этом, как сообщает Die Zeit, можно прочитать в соответствующем докладе ученой группы, опубликованном в журналах Nature и Science.

В ходе эксперимента подопытные животные умирали в течение нескольких дней. "Нам удалось наглядно показать, что штамм H5N1 всего за несколько мутаций может превратиться в вирус с высокой инфекционностью", — заявил Фушейр.

"После тщательных исследований и обсуждений мы пришли к выводу, что стандарты безопасности в лабораториях стран-участниц эксперимента находятся на достаточном уровне", — заявил ученый. В настоящее время, пишет немецкое издание, в опыте принимают участие исследователи из таких стран, как Нидерланды, Япония, Великобритания, Италия, Германия, Китай, Гонконг и Россия.

Как известно, работа над созданным еще зимой 2011 года вирусом, обладающим потенциалом для использования в биологическом оружии (штамм сочетает в себе самые опасные качества как птичьего, так и свиного гриппа), была остановлена по этическим соображениям.

ПРОГНОЗЫ

Каким будет мир через 20 лет?

Меньше чем через 20 лет мир будет отличаться от сегодняшнего кардинальным образом. Население Земли увеличится на 1,2 миллиарда человек и достигнет цифры 8,3 миллиарда. На 35% увеличится спрос на продукты питания, почти в два раза — на воду, а также на энергоносители. Некоторые континенты и регионы, такие как Африка и Ближний Восток, вероятно, будут испытывать серьезную нехватку еды и воды.

Экономики Европы, Японии и России, скорее всего, будут постепенно приходить в упадок, США будут терять роль единственной мировой супердержавы. Исламский экстремизм в том виде, каким мы его знаем, возможно, останется в прошлом, однако отдельные лица и небольшие группы террористов смогут совершать губительные атаки при помощи биологического и кибероружия. Не исключена гонка кибервооружений и появление новых видов оружия.

Такие выводы содержатся в докладе американского Национального совета по разведке, озаглавленном "Глобальные тенденции 2030: Альтернативные миры". Совет является аналитическим отделением Управления директора национальной разведки США. Доклад, отражающий точку зрения 16 разведывательных служб и агентств страны, публикуется каждые четыре года. Прогнозы экспертов учитываются в президентской администрации при долгосрочном стратегическом планировании.

Как сообщается в документе, Ближний Восток и Южная Азия останутся самыми нестабильными регионами в предстоящие два десятилетия, причем конфликты там вполне могут иметь "ядерный элемент". Подавляющее большинство мест в списке потенциальных "государств-неудачников" останутся за странами Центральной и Восточной Африки. Есть в этом перечне и Афганистан с Пакистаном.

Что касается развитых стран, то они уступят глобальное влияние стремительно развивающимся экономикам. Будет расти роль таких государств, как Китай, Индия, Бразилия, а также региональных экономик, таких как Колумбия, Индонезия, Нигерия, Южная Африка, Турция. В ближайшие 15—20 лет развитие новых технологий будет тоже скорее всего происходить в развивающихся странах, поскольку международные компании сосредоточатся преимущественно на таких быстрорастущих рынках.

К 2030 году экономика Китая, весьма вероятно, обойдет экономику США, а Азия обойдет Северную Америку и Европу вместе взятые по глобальному влиянию. Эра американского доминирования на мировой арене, которая началась в 1945 году, быстро заканчивается. Однако США сохранят центральную роль в мировой политике благодаря тому, что они являются единственной страной, способной мобилизовать коалиции по решению глобальных проблем.

Вместе с тем США к 2030 году преодолеют зависимость от импорта энергетических ресурсов и превратятся в их экспортера, прогнозируют эксперты. Поможет этому так называемая сланцевая революция в Америке.

Что касается рынка углеводородного сырья, то новые технологии увеличения его добычи могут подорвать контроль над ценами на нефть со стороны ОПЕК. *"Это может привести к коллапсу нефтяных цен и сильнейшему негативному эффекту для экономик, зависимых от экспорта нефти и газа",* — указывается в докладе.

Перспективы России американские аналитики оценили пессимистично, назвав ее экономику "ахиллесовой пятой". *"Россия по-прежнему находится в сильной зависимости от добычи полезных ископаемых, в особенности нефти и газа. Если Россия не сумеет создать более диверсифицированную экономику и более либеральное внутригосударственное устройство, то она может стать возросшей угрозой для региональной и глобальной безопасности",* — заявил на пресс-конференции, посвященной публикации доклада, глава Национального разведывательного совета **Кристофер Коджем.**

К 2030 году, как считают авторы, население России сократится на десять миллионов человек — до 130 миллионов, что станет самым большим демографическим упадком в мире в обозначенный период и приведет к дефициту рабочей силы. Это противоречит оптимизму властей РФ, которые хвалятся небывалым в современной истории страны приростом населения, и подтверждает опасения независимых экспертов по поводу нового демографического удара.

"Однако главным демографическим вызовом для России вполне может стать интеграция быстрорастущего мусульманского населения страны перед лицом сокращения русской доли населения", — подчеркивают в Национальном разведывательном совете. По его данным, сейчас в России около 20 миллионов мусульман, на долю которых приходится порядка 14% населения. А к 2030 году их доля вырастет до 19%.

"Меняющийся этнический состав населения России, похоже, уже является источником роста социальной напряженности", — говорится в докладе.

Эксперты представляют три сценария для России. Согласно первому, страна станет партнером Запада на основе расчета, а не общих ценностей. Второй вариант — Россия вступит в противоречивые отношения с другими державами. Третий — Россия превратится в *"доставляющую серьезные неприятности страну",* которая стремится использовать свое военное превосходство для запугивания своих соседей и доминирования над ними.

Народная Воля http://www.nv-online.info 29 СТУДЗЕНЯ 2013 г.

СЕНСАЦИЯ

Код Казимира

Беларусь имеет все права претендовать на культурное наследие Казимира Малевича

(Окончание. Начало на 1-й стр.)

Пришло время заявить свои права на глобальное интеллектуальное наследие этих личностей. Но как можно современникам объяснить ценность философии "супремуса", то есть высшего смысла живописи Казимира Малевича, если в обществе не изучается теория искусств ни в школе, ни в университетах? Да и современное искусство в нашем обществе коллективного сознания приживается вяло. Дело в том, что оно существенно ближе к науке, чем к привычным живописным традициям XIX века. Спросите на улице у молодых белорусов: кто такой Казимир Малевич? В лучшем случае ответ будет чрезвычайно прост: "Кажется, был такой мистический художник. Да и бог с ним". Вот и все знания.

— Тогда скажите как физик, как ученый: чем гений Малевича заслужил внимание потомков в веках?

— Вспомним историю: начало XX века, глобальная катастрофа — Первая мировая война. А в Российской империи еще и две революции. Люди гибнут тысячами: от пуль, газа, голода и нищеты. Полный коллапс патриархальных устоев жизни. А когда мировая бойня закончилась, общество понимает, что к прошлым ценностям, классическому парадному искусству, надуманной морали и философии обратной дороги нет. Привычная картина мира оказалась разрушенной. И перед интеллектуалами встал вопрос: как жить в этом дисгармоничном мире дальше? И главное: что это за новый мир вокруг них?

Художником Малевичем был найден интеллектуальный ключевой шарнир, вокруг которого перевернулось мировое сознание. И случилось это не где-нибудь, а в Беларуси. Теперь современные физики защитили сотни диссертаций в попытке объяснить, почему время — нелинейное, почему оно не непрерывное, а дискретное, почему оно располагается в пространстве пластами. А одним из первых — интуитивно! гениально! — об этом заявил своими картинами белорусский художник Казимир Малевич.

Род Малевичей: от Казимира до Игоря.

Сегодня современная физика влюблена в проблему поиска информационного и энергетического смысла черных дыр, потому что попытаться понять их — значит объяснить, как был устроен мир до Большого взрыва, который образовал нашу Вселенную, понять философию и коды существования мира. Что это такое — черная дыра? Это некий элемент глобального сингулярного компьютера, куда вываливается весь информационный шлак, а оттуда приходят новые излучения, новая управляющая функция мира. Это полная аналогия с философией "Черного квадрата" Казимира Малевича.

Здесь лежит и понимание сущности "Черного квадрата". Это элемент матрицы интеллектуального вселенского компьютера. Это мозг, генерирующий новые идеи в искусстве! Сегодня физика исследует мир элементарных частиц, мир наночастиц, нанопространства и нановремени, строит коллайдеры, чтобы понять, что такое *атом, фотон, элементарные формы жизни.* А художники — копылянин Казимир Малевич, витебчанин Лазарь Лисицкий, минчанин Владислав Стржеминский, витебчанин Давид Якерсон — первыми почувствовали и своими картинами заявили, что у истоков всего лежат элементарные формы: квадрат, куб, крест. Это предел понимания формы и пространства. А дальше что? Что за пределом? Каждый из нас задавал себе этот вопрос. Не кажется вам, что мы понимаем окружающий мир до какого-то предела, невидимой стены простого восприятия?

— Несомненно…

— До этого барьера мы понимаем что-то, а за барьер своего восприятия заглянуть не можем. И "Черный квадрат" Малевича — это есть тот выход за предел, который природа ставит перед человеком. Заглянуть за пределы элементарных форм удается только гениям...

У Казимира все труды написаны на белорусском языке

— Теперь конкретно про биографию Малевича. На сегодняшний день принято считать, что Казимир Малевич — российский художник, родившийся в Украине. А родители его вообще поляки. У вас, как у наследника, есть документы, свидетельствующие об обратном?

— А у моих оппонентов есть документы? У нас ведь презумпция невиновности. Поэтому, если вы хотите оспорить мои выводы, покажите мне документ обратный, чтобы доказать, что я ошибаюсь. А я его прокомментирую, потому что знаю этот документ лучше вас.

Сам Казимир был мистик, он мистифицировал свою жизнь и написал при жизни несколько автобиографий — и все разные: сочиненная до революции — одна, для совучреждений — вторая, для Берлинской выставки — третья, неоконченная, в которой упоминается и Копыль, и родной литвинский язык. К большому сожалению, у нас, на родине художника, нет ни одного листа его дневников, ни одного рисунка, и нет ни одной картины.

Документов о жизни Казимира Малевича вообще очень мало: все места, где он родился и рос, были сожжены дотла или полуразрушены: Копыль, Киев. Никаких реальных документов, даже церковных, не осталось, а есть просто какие-то "списы" — копии со слов... Какие могут быть материалы в белорусском городе Копыль, где после войны торчала одна печная труба, а все остальное было сожжено? Какие документы можно найти в Минске, когда имя Малевича при советской власти было под негласным запретом? У нас в семье о нем говорили шепотом, неохотно. Тем не менее мой отец, редактор довоенной газеты "Сталинская молодежь" ("Знамя юности"), и его брат, редактор газеты "Сельская жизнь", долгие годы по крупицам собирали архив Казимира Малевича. И я его видел! Но когда работал в Америке, в знаменитой Макдональдской обсерватории, дядька умер. Я приехал в его квартиру через несколько месяцев, когда вернулся из США, а там уже жили чужие люди. Спросил: где архив? Все выкинули в подвал. А в подвале, кроме Полного собрания сочинений Иосифа Виссарионовича Сталина, я ничего не нашел.

— Тогда на чем строится ваша доказательная база?

— Доказательства — дело будущих исследователей. А цель книги — показать глубину национальных истоков открытий Малевича, белорусского художника, философа, личности гигантских масштабов в науке, архитектуре и философии.

Начало моих поисков своего Казимира было связано с семейными воспоминаниями. Этого мало?! У меня была копыльская бабушка Ульяна, сверстница Казимира, она его хорошо помнила. Многое в книге написано по рассказам моей бабушки. Она считала себя человеком неграмотным, но говорила на польском, английском (служила в свое время у Войниловичей, учителей Радзивиллов). Была известная в округе знахарка, лечила от малярии. Моя воспитательница. Так что историческая линия — во многом память моей бабки. А мой дед по отцовской линии вообще называл меня только Казик, Казимир. Я был похож на него как две капли воды. Мама за ручку водила меня к дедушке, и он волновался: смотри, мол, чтоб сынок твой тоже не был таким "странным маляром", который с детства разрисовывал чужие побеленные заборы и печки непонятными рисунками.

Второе — это язык. У Казимира все труды написаны на белорусском языке, но — латиницей. Это литвинский стиль: язык белорусский, а буквы латинские. Возьмите и посмотрите! Как может человек, родившийся в Украине, не говорить на украинском языке? Как может человек быть родом из католической польской семьи и не знать по-польски ни слова? А Малевич в письмах извиняется перед людьми и добавляет, что пишет "на сваёй роднай мове". Многие выражения, которые он употребляет в философских трудах, даже неточно переведены на русский, потому что не понятны переводчикам. У художника мало того, что была литвинская "мова", так это еще было местное "кравецкае" наречие — корпоративная "мова" копыльских портных. Кстати, вы знаете фамилию матери Максима Богдановича? Малевич! Она тоже из копыльского клана Малевичей.

— Но все-таки откуда, как в биографии художника появился Киев, Конотоп, другие украинские города? А также большой польский след?

— Отец Казимира — Северин-Степан — бросает свои белорусские земли во время муравьевских репрессий 1870-х годов после разгрома восстания Кастуся Калиновского, которому его отец и братья, как и большинство шляхты, сочувствовали. Северин с молодой женой едут в Украину. И, чтобы обезопасить себя и сына, он даже выправляет там, на месте, новые документы на семью, в том числе изменяет место рождения сына Казимира. Но первая его жена умирает. Людвига, которая в официальной версии считается матерью Казимира, на самом деле его мачеха. Она дворянка, полька. Таким образом происхождение Малевича тоже считается "из дворян, поляков". Так вот, я в руках держал копию письма Людвиги, где она обращается к царю и просит восстановить ее детям дворянство (были какие-то причины для этого). Но — внимание! — Людвига перечисляет в письме всех, кроме Казимира! То есть, повторяю, Казимир не ее сын, Людвига — мачеха.

— Ой, не отдадут нам украинцы Казимира. У них в Киеве уже улица названа в честь Малевича.

— Сегодня три страны претендуют на "своего Казимира Малевича". И только нам, "памяркоўным", нет до него никакого дела. Нет даже интереса к его интеллектуальному наследию живописца, который покорил весь мир.

— Вы пошлете свою книгу в Русский музей Петербурга, где хранятся работы художника?

— Есть в моих планах поездка в Петербург. Я был знаком с искусствоведом Евгенией Поповой из Русского музея, которая сделала необыкновенно много для памяти художника Малевича. Она выдающийся искусствовед. Ее заслуга огромная — сохранила картины Малевича в запасниках, отследила мистическую датировку картин Казимира. Когда в Питере была первая публичная выставка Казимира Малевича после десятилетий забвения (1988 год, время перестройки), туда на один день со всего мира прилетали самолетами туристы, чтобы посмотреть на картины. Я тогда тоже позвонил госпоже Поповой, и, хотя мы еще не были знакомы, договорились на выставке встретиться. Прихожу — толпа! Встал у стенки. Вдруг ко мне подходит женщина: "Здравствуйте, Игорь Александрович!" Я удивился: "Как вы меня узнали?" — "Что тут узнавать, — улыбнулась искусствовед, — посмотрите, где вы стоите". А я, оказывается, стал под автопортретом Малевича, и она просто узнала меня.

Однажды меня пригласили на Нью-Йоркское телевидение. Казалось, их интересовала моя деятельность советского физика-лазерщика в американских центрах науки. Но нет, спрашивали больше о художнике Малевиче и моем с ним родстве. Они сделали эксперимент для телезрителей: показали мою фотографию и фото Казимира примерно в одинаковом возрасте. Потом стали накладывать одно фото на другое — 114 совпадающих признаков! Однажды этот эксперимент повторяло и наше телевидение. Но это было много лет назад. А на фото моего отца и Казимира никто из искусствоведов вообще не различает, кто есть кто.

Биберах, Амстердам, Нью-Йорк… «Откуда дровишки?»

— Насколько я поняла, заниматься биографией Казимира Малевича вы все-таки стали не сразу, потому что в серьезную науку ушли буквально с головой. Но что же послужило первым поводом, толчком к кропотливому сбору материала о художнике?

— Время собирать камни пришло как-то само собой. В конце 1980-х, в Питере прошла выставка и международная конференция о Малевиче. Я присутствовал на ней и познакомился с профессором из Кельна, который с трибуны излагал биографию Казимира Малевича, собственноручно написанную художником в Берлине. И этот профессор впервые произнес слово "КОПЫЛЬ". Впервые произнес слова "белорусский художник". А увидев меня, сказал: "Едем!" Но в то время я был поглощен своей наукой, которая казалась главным делом жизни. Был одним из руководителей в Питере серьезной государственной программы лазерного обнаружения следов подводных лодок в океане. И, кстати, годами работал в институте на улице Союза связи, где была последняя квартира семьи Казимира. Судьба постоянно связывала меня с именем художника, хоть я тогда многого еще и не знал.

Вообще считал: придет время — я стану вплотную заниматься Казимиром, найду профессора из Кельна. К сожалению, больше я этого человека не увидел. А все архивы, связанные с довоенным временем, в Германии закрыты и, кажется, навсегда. Нам с Валентиной, женой, несмотря на огромные связи в университетских кругах, удалось обнаружить лишь одну страничку газеты 1927 года, где упоминается о наследии Малевича, — собственно, так мы раскопали коллекцию художника в баварском Биберахе. Именно там немцы спрятали картины Малевича и спасли их для мира. Как говорится, зло делает добро.

— С этого места поподробнее. Биберах? Немцы?

— В 1927 году Казимир Малевич первый и единственный раз приезжает в Германию. Он получил неожиданное разрешение от советских властей на загранпоездку, и открывает в Берлине большую выставку своих работ: 73 живописные картины, гуаши, графика. Взял с собой Казимир все дневники и научные таблицы супрематизма, знаменитые архитектоны. Он хотел со временем съездить в Америку, посмотреть на небоскребы, сравнить со своими идеями-прозрениями. Но через несколько месяцев ему приходит приказ вернуться в Петербург. Малевич подчиняется, а картины оставляет в Берлине на попечение семьи Херингов. Или Герингов, как вам угодно транскрибировать эту фамилию. Да, это двоюродный брат будущего рейхсканцлера. В Питере художник прямо с вокзала попадает в тюрьму ГПУ. И держат его там почти месяц.

Таким образом "берлинская выставка" Малевича навсегда остается в частных руках. В Германию художник уже не возвращается никогда, а в 1935 году умирает в каморке Русского музея. А немцы сразу высоко оценили работы Малевича. Его контакты с Нобелевским лауреатом физиком Альбертом Эйнштейном, который публично назвал Малевича гением, создали в обществе некую особую матрицу восприятия его искусства. Даже те, кто не понимал супрематизма и не понимал его истоков, не мог отмахнуться от его картин, потому что лучшие силы нации говорили, что это гениально.

А после войны Хуго Херинг отдал коллекцию Малевича университету немецкого города Бибераха, где жил со своей семьей. Университет построил для картин галерею, и долгое время это было единственное место, где Малевич экспонировался. Но Хуго Херинг, передав права на наследие художника местному муниципалитету, распорядился картинами незаконно. Никаких законных документов на наследие Малевича ни у кого в Германии не было и нет. Вскоре коллекция картин вместе с дневниками и научными планшетами биберахскими чиновниками была продана в амстердамский музей Стеделик.

Еще момент. Чуть ли не каждый год Стеделик-музей выставляет в свою экспозицию новые письма, рисунки, документы Малевича.

— Откуда дровишки?

— Вот именно, откуда у них эти материалы? Скорее всего, из той же коллекции Бибераха.

— Может, с аукционов США? Там время от времени появляются такие сенсационные находки.

— А у них откуда Малевич? Опять-таки из Европы! Дело в том, что кроме Берлинской коллекции существует Витебский архив Малевича. Казимир Малевич работал в Витебске вместе с Шагалом несколько лет, с 1919-го по 1922 год. И перед отъездом в Петроград оставил там большой архив своей ученице и возлюбленной Ляксандре, которая потом работала в краеведческом музее. Оставил с обещаниями скорого возвращения... Где этот архив? По очень объективной версии, он был вывезен десантом люфтваффе на 12-й день войны из Витебска.

— Невероятно! Детективная история! Художественный домысел?

— Я убежден, что это правда. Впервые на информацию о десанте я случайно наткнулся еще в аспирантские годы в советском журнале "Юность". Статья была дискуссионная, автор вступал в полемику с польским журналом, в котором обсуждалась тема пропажи произведений искусства во время войны. Но нацисты действительно вывозили культурное наследие отовсюду. То, что они называли дегенеративным искусством, их вожди собирали и хранили в своих секретных коллекциях. И вот факт: на 12-й день войны был высажен десант люфтваффе в Тулово, в пригороде Витебска, на сельскохозяйственном аэродроме. В нейтральной форме без погон десант прошел по городу с огромным кофром, никто на них не обратил внимания: в городе суматоха, спасают партархив. Они идут в краеведческий музей и забирают все до последней бумажки! И через три часа появляются в кабинете у Херинга! Идет война, а вермахт рыщет по музеям и забирает произведения искусства.

А после войны нацисты тайно стали распродавать свои архивы европейским музеям. И в Голландию, и в музеи современного искусства в США.

— А что говорит международная юриспруденция? Возможно ли это юридически — возвращение наследия Малевича в Беларусь?

— Сейчас наследников Казимира Малевича около ста человек, они создали общество его имени, штаб-квартира которого находится в Нью-Йорке, и каждый год "отбивают" одну-две картины предка у различных музеев. Ни на чем, кроме эмоций, не основываясь, без юридических оснований. А Малевич очень дорогой художник по-прежнему, последний раз его работа была продана за 68 миллионов — супрематизм, написанный, кстати, в Шарковщине Витебской области. По некоторым признакам сейчас эта работа в китайском Гонконге.

У меня есть внутреннее убеждение, что наше государство может претендовать на культурное наследие белорусского художника Казимира Малевича! Особенно на работы супрематизма, написанные им в белорусских местечках во время Первой мировой войны. Мы можем претендовать и на витебский архив, и на философское наследие художника.

Почему нам, белорусам, не создать фонд национального наследия Казимира Малевича и не попробовать вернуть в свой Национальный музей его работы? Мне кажется, в этом можно рассчитывать и на поддержку Русского музея, благодаря которому наследие художника стало мировым культурным кодом современности. Главная моя идея: национальная интеллигенция должна наконец внести художника в свой интеллектуальный пантеон, чтобы изучить, исследовать и, несомненно, вернуть его наследие Беларуси.

Елена МОЛОЧКО.

У сям'і Дзмітрыя Калдуна прыбаўленне

Спявак доўга не хацеў прызнавацца, што стаў татам, але журналісты беларускіх, расійскіх і ўкраінскіх СМІ ўжо распаўсюдзілі навіну.

Зараз Дзмітрый Калдун трымаецца, як юнак на допыце, — трубку не бярэ, афіцыйных заяў не робіць. Між тым журналісты дамагліся ад яго прызнання.

"Так, я стаў бацькам. Віка і сын здаровыя і ўжо дома. Мы вельмі шчаслівыя. Прабачце, нічога больш не скажу", — цытуе Дзмітрыя Калдуна сайт газеты kp.by.

Прызнанне Калдуна можна лічыць нечаканым — усяго месяц таму малады чалавек прызнаваўся, што яму складана ўявіць сябе ў ролі бацькі. Але прыйдзецца прывыкаць. Праўда, не вядома, як будуць жыць маладыя бацькі. Дагэтуль Дзмітрый і яго жонка Вікторыя жылі асобна — ён у Маскве, яна ў Мінску.

Сяргей ШЭЛЕСТ.

ПЕРАМОГА

Беларускага Баха ацанілі расіяне

Беларускі мультфільм "І.С.Бах" атрымаў прэмію Нацыянальнай акадэміі кінематаграфічных мастацтваў і навук Расіі "Золотой орел".

Беларуская стужка была прызнана "Лепшым анімацыйным фільмам 2012 года". Прыемна і тое, што гэта першая перамога беларусаў у конкурсе. Узнагарода вельмі прэстыжная — "Золотого орла" называюць расійскім "Оскарам". Яна прысуджаецца за выдатныя дасягненні ў галіне кінематаграфіі і за выключны прафесійны ўклад у развіццё расійскага і сусветнага кіно. У гэтым годзе ў конкурсе бралі ўдзел 32 мультыплікацыйныя стужкі.

Мультфільм "І.С.Бах" — музычна-біяграфічная стужка з серыі транснацыянальнага адукацыйнага праекта "Казкі старога піяніна" сумеснай вытворчасці "Беларусьфільма" і расійскай студыі "Свет".

ПОСТФАКТУМ

Новыя сімвалы Беларусі — Міхалок, «Пінскдрэў» і «НТВ»…

Пасля фінальнай цырымоніі ўзнагароджання пераможцаў прафесійнага конкурсу "Брэнд года — 2013" навіна аб тым, што знакамітыя музыканты з так званага "чорнага спісу" ўдастоіліся такой пашаны, абышла ўсю Беларусь. Сапраўды, журы назвала гэтых творцаў у шэрагу пераможцаў намінацыі "Персона". **Сяргей Міхалок** і **Лявон Вольскі** — не адзіныя брэндавыя беларусы. Званне персоны года дасталося адразу 8 чалавекам. Лідар ансамбля "Сябры" **Анатоль Ярмоленка** на цырымонію прыйшоў сам і праспяваў для дарагіх гасцей любімыя песні. **Ядвіга Паплаўская** і **Аляксандр Ціхановіч** былі на гастролях, таму іх прыз забірала дачка **Анастасія Ціхановіч**. За ўзнагародамі прыйшлі пісьменнік **Андрэй Жвалеўскі**, музыкант **Уладзімір Пугач**, спявачка і вядучая **Ларыса Грыбалёва** і пісьменніца **Наталля Батракова**.

Дарэчы, у адрозненне ад іншых намінацый у "Персону" трапілі не тыя, хто заплаціў за ўдзел у конкурсе, а асобы, адзначаныя журы. А вось у іншых намінацыях сустракаліся вельмі цікавыя ўдзельнікі.

Напрыклад, званне лепшых чыпсаў у спажывецкай намінацыі дзеляць "Онега" і Lay's, а прадукцыя фабрыкі "Спартак" і фірмы Alpen Gold, па версіі "Брэнда года", лічыцца аднолькава добрай. Цікава, што лепшай касметыкай стала прадукцыя "Беліты", а самымі цікавымі тэлеканаламі Беларусі — АНТ і "НТВ". Званне лепшага друкаванага выдання дасталася "Комсомольской правде". Дарэчы, менавіта "КП" была інфармацыйным спонсарам "Брэнда года". А вось лепшую мэблю вырабляюць на "Пінскдрэве". У той жа час старшыня Следчага камітэта паведаміў аб тым, што для экстрадыцыі з Польшчы былога дырэктара фабрыкі **Ларана Арыніча** збіраюць дадатковыя дакументы...

Між тым не забыліся і аб тых, хто сапраўды стварае імідж краіны ва ўсім свеце. Спартыўнымі персонамі года назвалі **Аляксандру Герасіменю**, **Максіма Мірнага** і **Вікторыю Азаранка, Людмілу Волчак** —.чэмпіёнку зімовых Паралімпійскіх гульняў па лыжных гонках і летніх Паралімпійскіх гульняў па грэблі.

"Брэнд года" правёў цырымонію ўзнагароджання лепшых ужо ў трынаццаты раз. Сёлета сімвалы конкурсу: манеткі ўручалі ў той жа зале Нацыянальнай бібліятэкі, дзе некалькімі тыднямі раней адбывалася прэс-канферэнцыя Аляксандра Лукашэнкі. За сваімі залатымі манеткамі не прыйшлі ні Вольскі, ні, зразумела, Міхалок. Узнагароды ім абяцалі перадаць...

Марыя МАЛЕВІЧ.

НАВІНКА

У госці да вавёркі!

Зусім недалёка ад беларускай мяжы з Польшчай заснаваны незвычайны музей. Галоўны герой тут — вавёрка.

Па плане наведвальнікаў каля дзвярэй музея ў Бераставіцы сустрэне жывая вавёрачка. Жывёлку спецыяльна замовілі ў Гродзенскім заапарку. Не дзіўна, што лясны жыхар перабярэцца менавіта ў гэты населены пункт. З 1754 года вавёрка ўпрыгожвала герб Бераставіцы — тады горад атрымаў Магдэбургскае права. Праўда, зноў шырока пачалі выкарыстоўваць герб толькі ў 2006 годзе, але людзям падабаецца новы-стары сімвал.

Музей ствараюць спецыяльна для таго, каб прыцягнуць турыстаў і заадно распавесці ўсю праўду пра вавёрак. Музейшчыкаў цікавіць усё — мульфільмы, плакаты, цацкі з выявай вавёрак.

Супрацоўнікі музея ўжо наладзілі сувязь з 12 гарадамі, у гербе якіх ёсць вавёркі. Першым гарадам, які адгукнуўся на прапанову сябраваць, стаў падмаскоўны Зеленаград. Супрацоўнікі музея ўжо атрымалі пасылку з мяккімі цацкамі і іншымі артэфактамі, звязанымі з вавёркай.

Цікава, але сімвал вавёркі вельмі неадназначны. Ён можа казаць як аб руплівасці і спрытнасці, так і аб недалёкім розуме — вядома, што вавёркі забываюцца на большую частку сваіх зімовых запасаў.

Марыя БУДНІК.

Народная Воля http://www.nv-online.info
29 СТУДЗЕНЯ 2013 г.

ДАЛЁКАЕ-БЛІЗКАЕ

Настаўніцкі страйк: як было і што з таго...

Мінула 20 гадоў з тае пары, як педагогі 160-й сярэдняй школы г.Мінска правялі (упершыню ў найноўшай гісторыі Беларусі) папераджальны страйк — перасталі даваць урокі сваім вучням... На крайнюю меру іх змусілі пайсці жабрацкія заробкі. Якім чынам адрэагавала на "настаўніцкі бунт" вярхоўная ўлада і функцыянеры ад адукацыі? І, нарэшце, ці маюць сёння права на падобныя пратэсты тыя, хто пакліканы "сеяць разумнае, добрае, вечнае"? Наколькі ўвогуле так званыя непедагагічныя дзеянні настаўнікаў фарміруюць (ці, наадварот, прытупляюць) грамадзянскую пазіцыю пакалення, якому выпала нарадзіцца і жыць у эпоху несвабоды і ўціску?

Пра гэта размова з былым настаўнікам 160-й школы, былым старшынёй страйкама ***Віктарам Маклаковым.***

— Падзеі дваццацігадовай даўніны — ужо гісторыя… І тым не менш, Віктар Мікалаевіч, што ўрэзалася ў памяць, што трывожыць да гэтай пары?

— У свядомасці — няспраўджанасць надзей, якімі на пачатку 1990-х жылі настаўнікі і ўсё астатняе грамадства. А трывожыць, бадай, адно: парасткі грамадзянскасці, пра якую Яўген Еўтушэнка пісаў: "Ты, гражданственность, — флаг, а не флюгер", так і не зарунелі на беларускім полі. Тыя парасткі, роўна як і сам беларускі сцяг, літаральна затапталі нагамі... Думаю зараз: чаму так здарылася, хто вінаваты, каму верыць, на каго спадзявацца? У рэшце рэшт, нехта ж павінен узрушыць замшэлую і цынічную сістэму адзінаўладдзя, якая не мае нічога агульнага ні з дэмакратыяй, ні са свабодай. На мой погляд, ніякая палітычная партыя ў цяперашніх умовах — калі грамадзянская супольнасць у эмбрыянальным стане — не можа перайначыць заскарузласць улады, тым больш прыйсці да яе законным шляхам. Ну які законны шлях, калі народ "зацугляны" ў кантрактную аброць, калі ў кожнай шарашцы — ідэолаг-наглядчык, калі суды, СМІ і ўся астатняя раць служаць не столькі закону, колькі інтарэсам таго, у каго паўнамоцтваў больш, чым у цара?.. Трэба быць поўным ідыётам ці звышнаіўнай істотай, каб разлічваць на нешта іншае: мы ж нават не арабы, мы проста — рабы...

— Значыцца, ніякай надзеі на лепшае? Ці вы ўсё-такі разлічваеце на прасвятленне народа, на ягоную "векавую мудрасць", якая — па словах паэта — больш нагадвае "векавы смутак"?..

— У тым і справа, што смутак засціць вочы, а надзея сталася прывідам... У арабаў ёсць вера ў законы Шарыяту, ці там нейкая ісламская дактрына, за якую варта і шахідам зрабіцца, а ў нас — нічога такога. Нават незалежнасць сама сабою звалілася пад самыя ногі — бяры не хачу... То якое змаганне?! Усё неяк само сабою і вытанчыцца, а пакуль — у кожнага свая хатка, і тая хатка на водшыбе... Такая жлобская пазіцыя — залатая жыла для прайдзісветаў. Яны, канечне, б'юць у хамут... перад выбарамі, а далей у хамут б'е ўжо народ. І бывае — дзесяцігоддзямі... Ну, а калі сур'ёзна, то без грамадзянскай супольнасці, без салідарнасці на падставе нацыянальнай ідэі, якая б аб'яднала бальшыню народа, нічога путнага не атрымаецца. Будзем і надалей трываць "мудрага з мудрых", бурчэць падчас ілжэвыбараў і цягнуць бурлаковую лямку на вачах цывілізаванага свету. Праблема не адно ў тым, што апазіцыйныя партыі ніяк не дамовяцца, не скаардынуюць дзеянні, а ў тым, што ўсе яны — даруйце за банальнасць — страшна далёкія ад мас. Тут ужо мала "гутарку весці з народам" (да балбатні выпрацаваўся імунітэт), тут падавай прыклад уласнага змагання. І не за асабістае шчасцейка, а за пакрыўджаных ды абылганых, забітых і забытых, выкінутых з працы, беспадстаўна засуджаных. Жывыя справы, а не пустапарожнія словы фарміруюць у душы чалавека крышталь грамадзянскасці, штурхаюць да дзеяння і ўрэшце яднаюць увесь народ. Лёгка быць флюгерам, цяжка — сцяганосцам, яшчэ пакутней — самім сцягам. На мой погляд, Зянон Пазьняк якраз і быў жывым сцягам для ўсіх нас напрыканцы 1980-х — на пачатку 1990-х. Некаторыя цяпер з лёгкасцю абураюцца: маўляў, трэ было ісці да канца, маўляў:

Боль гражданства — не в собственной боли.
Тот, кто истинный гражданин,
Защищает собою все поле,
Даже если он в поле один...

Па нацыянальнасці я рускі, але Беларусь для мяне — сапраўдная Радзіма. І бывае крыўдна і балюча, калі чуеш пра лідара БНФ нешта незаслужана-прылепленае, беспадстаўна-абвінаваўчае. Мне б першаму крыўдаваць на Зянона Станіслававіча — не ўспрымаў ён былых савецкіх афіцэраў, да якіх і я належаў, але ж не крыўдую. Чаму? Ды проста падзяляю ягоную веру, імкненне вывесці люд беларускі на прасцяг свабоды і дэмакратыі. Упэўнены, такіх людзей, як я, у краіне досыць, але да многіх трэба яшчэ дастукацца, дайсці. Якраз гэта і паяднае ўсіх нас. Менавіта высокая грамадзянскасць у выглядзе адкрытых дзеянняў, а не дуля ў кішэні — першы крок да перамен у грамадстве. Памятаеце:

Все мы порознь, как в чаще тропинки,
И дорога, когда мы одно.
Все мы порознь, как в поле травинки,
Ну а вместе — Бородино.

— Віктар Мікалаевіч, папераджальны страйк быў адным з першых крокаў у адстойванні грамадзянскіх правоў настаўнікаў. Але чым усё скончылася?..

— На такі адчайны крок нас змусіла пайсці сітуацыя з заработнай платай. Час быў складаны для ўсіх, а для настаўнікаў — проста гаротны. Уявіце, рэальны заробак педагога складаў толькі 64 працэнты ад сярэдняга заробку служачых у прамысловасці. Між тым 34-ы артыкул "Закона аб адукацыі" гарантаваў узровень зарплаты не ніжэй за 100 працэнтаў ад сярэдняга заробку служачых у прамысловасці. Мы, педагогі, паверылі ў зварот Рэспубліканскага камітэта прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі, які, зняверыўшыся ў непаслядоўных дзеяннях урада, аб'віў (пры ўмове невыканання Пастановы Вярхоўнага Савета РБ ад 23 красавіка 1992 года, пункт 7, артыкул 34) перадстрайкавае становішча. Тую пастанову ніхто, як высветлілася, і не думаў выконваць. І тады працоўны калектыў 160-й школы ў адпаведнасці з рашэннем Маскоўскай раённай прафсаюзнай канферэнцыі вырашыў баставаць. Рашэнне прымалася, дарэчы, тайным галасаваннем. Мы пайшлі на гэта, добра ўсведамляючы, што нашы дзеянні супярэчаць этыцы педагога. Але ў выніку пакутлівых разваг усё ж прыйшлі да высновы, што іншага выйсця няма. Афіцыйныя ўлады пайшлі на звычайны падман, не выканаўшы імі ж прыняты закон, праігнараваўшы праблемы аднаго з самых сацыяльна неабароненых слаёў грамадства. Хоць інфармацыя і была даведзена да адпаведных уладных структур, ніхто не палічыў нават патрэбным прыехаць у школу, абмеркаваць з намі набалелае. Палічылі, відаць, аб'яву аб страйку звычайным блефам.

— І што было далей?

— У першы дзень страйку тэрмінова з'явілася "пажарная каманда" на чале з тагачасным намеснікам старшыні гарвыканкама Сасноўскім. Гэты спадар у грубай і цынічнай форме спрабаваў уздзейнічаць на страйкам і калектыў школы, запалохваючы рэпрэсіўнымі мерамі з прыцягненнем праваахоўных органаў. Яго не засмуціла ні прысутнасць тэлевізійнай здымачнай групы, ні прыезд дэпутата Вярхоўнага Савета ад нашай акругі В.Голубева. Мушу заўважыць, што страйкам, разумеючы вялікую адказнасць перад дзецьмі і іх бацькамі, а таксама тое, што мэта страйку — звярнуць увагу ўлады на сваё бядотнае становішча — дасягнута, меў намер прыпыніць страйк у першы ж дзень. Але правакацыйныя дзеянні Сасноўскага падштурхнулі калектыў на працяг забастоўкі. Падхліснула і абяцанне старшыні рэспубліканскага прафсаюза работнікаў адукацыі Т.Чобатавай "разабрацца" з намі. Вось толькі калектыў школы не даў запалохаць сябе, пацвердзіў свае ранейшыя патрабаванні. Цяпер — з вышыні часу — прыходзіць усведамленне: на свет Божы прадзіраліся першыя парасткі грамадзянскасці, якія неўзабаве — з прыходам да ўлады Лукашэнкі — цалкам ачахлі, папросту былі выкарчаваны альбо знявечаны рознымі указамі, рэпрэсіямі, кантрактамі-душылкамі. Успомнім хоць бы страйк метрапалітэнаўцаў ці тыя ж разгоны мірных дэманстрантаў...

— Як бы там ні было, але ў прафсаюза далукашэнкаўскай эпохі была ўсё ж воля і жаданне дзейнічаць?

— Так і не так. Проста варта памятаць, які быў час — пераходны. Ды і дзеянні прафсаюзных функцыянераў былі палавінчатымі, з аглядкай на кебічаўскі ўрад. Тады ўпершыню па-сапраўднаму заявілі пра сябе і ўзначалілі барацьбу працоўных менавіта свабодныя прафсаюзы. Памятаю зварот да грамадзян Беларусі Мінскага гарадскога страйкама: *"Мы звяртаемся са словамі надзеі да творчай інтэлігенцыі. Вы і Вашы ўзнёслыя словы аб Радзіме і Волі павінны быць з намі на плошчы. Ва ўсіх краінах і ва ўсе часы інтэлігенцыя была залатым фондам нацыі — усюды, але ж не ў нас. Можа, Вы пагадзіліся з гэтым станам?*

Мы звяртаемся да настаўнікаў:- калі вы будзеце патрабаваць ад урада выканання закона аб адукацыі, то гэта ні да чога не прывядзе, пры гэтым урадзе гэты закон усё ж не будзе выконвацца. І вы раз за разам, не зразумеўшы галоўную прычыну, будзеце выходзіць на плошчу і выпрошваць кавалак з разрабаванага стала.

Правядзенне рэформ і паляпшэнне жыцця людзей, а менавіта гэтага мы дамагаемся, немагчымы без адстаўкі ўрада Кебіча, стварэння пераходнага ўрада і правядзення датэрміновых дэмакратычных выбараў у новы Вярхоўны Савет".

Ведалі б наперад, што краіна неўзабаве перакінецца з агню ды ў полымя, што праз пару-тройку год пачнецца ўдушэнне нават таго, што толькі пачало нараджацца... Сёння са здзіўленнем назіраем, як працоўныя еўрапейскіх краін, змагаючыся за свае правы, выходзяць на дэманстрацыі. І не на ўскрайках сталіц тыя шэсці, а ў самым цэнтры, на галоўных плошчах. Бастуюць урачы, настаўнікі, транспартнікі, нават паліцыя... Зразумела, прафсаюзы на Захадзе — у адрозненне ад беларускіх — не кішэнныя, не дэкаратыўныя, а сапраўдныя выразнікі людскіх інтарэсаў.

— Віктар Мікалаевіч, як паводзіла сябе падчас папераджальнага страйку начальства, у прыватнасці кіраўніцтва школы, чыноўнікі гарвыканкама, дэпутаты Вярхоўнага Савета?

— Пра Сасноўскага я ўжо казаў, астатнія — з ліку гарадскога чынавенства, галіновага прафсаюза — канечне, былі супраць акцыі. Тое ж можна сказаць і пра вярхоўную ўладу. Напрыклад, старшыня Вярхоўнага Савета Станіслаў Шушкевіч тлумачыў сваю пазіцыю тым, што павелічэнне зарплаты настаўнікам прывядзе, маўляў, да павелічэння дэфіцыту бюджэту, а гэта кепска адаб'ецца на матэрыяльным становішчы пенсіянераў і моладзі. Але ж размова ішла якраз пра выкананне пастановы Вярхоўнага Савета, а не пра нейкія падачкі... Больш лаяльным у адносінах да нас быў спадар Казулін — ён прадстаўляў Міністэрства адукацыі. Адчувалася, што гэта чалавек новай фармацыі, які гатовы выслухаць, зразумець, разабрацца... Так і было, калі ён вёў перамовы з настаўніцкім страйкамам.

Асобна хачу сказаць пра дырэктара школы М.Кухарчыка і завуча Г.Пірскую... Яны з самага пачатку былі супраць страйку, рабілі крокі, каб яго не дапусціць. Але... вялі сябе вельмі тактоўна, паважаючы нашы правы і ўзгадняючы свае дзеянні з членамі забастовачнага камітэта. Як ні ціснулі на іх гарадскія чыноўнікі, абодва захавалі такт і культуру ў адносінах да калег, чым і заслужылі нашу павагу.

— А як паставіліся да настаўніцкага страйку школьнікі, іх бацькі?..

— З разуменнем. Ніхто не выказаў аніякай незадаволенасці, наадварот, старшакласнікі былі нават салідарныя... А калектыў Рэчыцкай школы-інтэрната перадаў нам пэўную суму грошай. Увогуле, настаўніцтва той пары было настроена рашуча. Напрыклад, Рэспубліканская канферэнцыя прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі пастанавіла (у выпадку, калі не будзе рэалізаваны ў поўным аб'ёме 34-ы артыкул Закона аб адукацыі) пачаць агульнарэспубліканскі галіновы страйк. Прычым з 369 дэлегатаў, якія бралі ўдзел у тайным галасаванні па гэтым пытанні, супраць выказаліся толькі 22 чалавекі...

— Віктар Мікалаевіч, на ваш погляд, ці задаволена настаўніцтва сваімі заробкамі ў нашы дні? На прэс-канферэнцыі Лукашэнкі журналісты звярнулі на гэта ўвагу, але голасу саміх педагогаў не чуваць. А заробкі настаўнікаў складаюць у сярэднім 3,5 мільёна, у той час як у некаторых галінах народнай гаспадаркі — 4,5, а то і 5 мільёнаў…

— Мне цяжка казаць нешта за ўсіх, бо даўно на пенсіі, адышоў ад актыўнай дзейнасці... Але дакладна ведаю, што сярэдняя зарплата настаўнікаў за мінулыя два гады знізілася на 95 долараў. Пра гэта яшчэ мінулай восенню паведаміў старшыня Беларускага прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі Аляксандр Бойка. Калі яму верыць, то сярэдні заробак пад канец 2010 года ў доларавым эквіваленце складаў 427 долараў, а восенню 2012 года — толькі 332. Канечне, афіцыйная прапаганда, як заведзена, трубіць пра бясхмарнасць у гэтым пытанні: і што дзяржава пастаянна клапоціцца, і што заробкі ў настаўнікаў па 5—6 мільёнаў, і што зусім неістотны дэфіцыт кадраў. Ну і гэтак далей. Але хто сёння паверыць у гэтыя казкі?.. Верыць варта толькі ў сябе ды ў людскую салідарнасць, якая не вынікае з нічога, а толькі гартуецца ў барацьбе.

Георгій ЧЫГІР.

АВАРЫЯ

П'яны кіроўца загінуў у ДТЗ

Пяць разоў інспектары ДАІ затрымлівалі яго за кіраванне ў нецвярозым стане. У шосты раз ён стаў вінаватым у аварыі, у якой загінуў сам і пазбавіў жыцця пасажыра.

Пакуль спецыялісты вырашаюць, да якой ступені ўзмацніць пакаранне для кіроўцаў, што садзяцца за руль п'янымі, аварый з іх удзелам на беларускіх дарогах менш не робіцца. У нядзелю ў Мінску 32-гадовы кіроўца "Аўдзі А6" не справіўся з кіраваннем, выехаў за межы праезнай часткі і здзейсніў наезд на асвятляльную мачту. У выніку кіроўца і 55-гадовая мінчанка, якая сядзела на пасажырскім месцы, ад цялесных пашкоджанняў памерлі на месцы здарэння. 30-гадовы сын загінуўшай з траўмамі шпіталізаваны ў Бальніцу хуткай медыцынскай дапамогі.

Пасля страшнага здарэння высветлілася, што кіроўца знаходзіўся ў стане ап'янення. Больш за тое, з 2002-га па 2005 год ён пяць разоў прыцягваўся да адказнасці за кіраванне ў стане ап'янення, апошні раз у 2005 годзе быў пазбаўлены вадзіцельскага пасведчання на пяць гадоў. У верасні 2012 года аднавіў яго.

ДОСЛОВНО

Владимир ЦАЛКО, министр природных ресурсов

— У нас, слава Богу, воды сегодня достаточно. Более того, когда я был у президента, докладывал о внесении статьи в закон о сохранении болот, то есть тех мест, откуда берут начало реки. У нас в Беларуси сегодня 896 тыс. га болот. Этого достаточно. В Европе редко где такое есть. И, конечно, их мы сегодня не используем. У нас, например, годовой запас — 2,9 млрд литров, то есть в год мы можем спокойно вырабатывать достаточное количество воды. Сегодня из этого мы только 20 процентов потребляем.

— А почему не продаем? Когда поступят первые доллары в нашу казну от продажи пресной воды? Это к кому вопрос: к вам или к министру экономики, например?

— Доллары уже поступают. Но это 10 процентов от того, что мы могли бы. 10 процентов воды мы сегодня продаем на экспорт. Это достаточно сложно. На это нужны очень большие деньги, рекламная деятельность. Нужно вложиться, чтобы наша вода пошла. У нас сегодня есть подземные воды — газированные и простые, которые можно без очистки прямо в бутылку — и потреблять. У нас и такие источники есть.

(Из интервью каналу СТВ.)

ТАКОЕ ЖЫЦЦЁ

Кожны пяты беларус мае патрэбу ў дапамозе

У Беларусі, па даных на 1 студзеня 2013 года, каля 1 мільёна 660 тысяч чалавек былі на ўліку ў тэрытарыяльных цэнтрах сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва. Сярод іх 128,2 тыс. адзінокіх пажылых людзей і 567,6 тыс. такіх, што адзінока пражываюць, 63,4 тыс. шматдзетных і 126,2 тыс. няпоўных сем'яў, амаль 23 тыс. сем'яў з дзецьмі-інвалідамі.

Як паведамілі ў Міністэрстве працы і сацыяльнай абароны, колькасць зваротаў у цэнтры за рознай дапамогай узрастае, і сацпаслугі робяцца ўсё больш запатрабаванымі, асабліва ў

СРАВНИМ

Лекарства от давления в Украине дешевле, чем в Беларуси

Многие белорусы заметили: почти каждый поход в аптеку заканчивается одним и тем же вопросом: "А что, лекарства снова подорожали?" Официально нам говорят, что цены на лекарственные препараты находятся под контролем Минздрава. Уже несколько лет подряд главное медицинское ведомство страны подписывает соглашение по сдерживанию розничных цен на лекарственные средства с производителями и реализаторами. Причем Минздрав следит за тем, как условия этого соглашения выполняются: постоянно проводит мониторинг цен в аптеках разных форм собственности. Казалось бы, для роста цен нет и других предпосылок — валютных: больше года белорусский рубль стабилен по отношению к доллару, значит, закупки лекарств у компаний-производителей проводятся по одним и тем же ценам весь этот период. Но почему-то в аптеках цены на импортные препараты постоянно растут. И, как выясняется, стоят дороже, чем в соседних странах.

— Сын привез из Киева "Нейромидин", — позвонила недавно в редакцию читательница из Минска Зоя Чурило. — *Этот латвийский препарат мне нужно принимать регулярно, я страдаю рассеянным склерозом. В Украине упаковка из 50 таблеток по 20 мг стоит 97 гривен, или в пересчете на наши рубли 105 тысяч, а у нас в аптеках точно такую же упаковку предлагают по 145—170 тысяч. Представляете, какая разница! Живем-то мы не лучше украинцев.*

Этот звонок подвиг нас сравнить цены на импортные лекарства в аптеках Киева и Минска. Мы выбрали 15 препаратов разных групп, наиболее популярных у населения. Выяснилось, что буквально по всем позициям цены в Беларуси выше, а на некоторые лекарства, например на антигипертензивный препарат "Энам" или мультивитаминный комплекс "Центрум", даже в 2 и более раз.

Цены на лекарственные препараты (в белорусских рублях)

Название препарата	Цена (минимальная и максимальная) в аптеках Минска	Цена (минимальная и максимальная) в аптеках Киева
Линекс (Словения), капс., №16	**36.000—46.700**	**26.700—48.500**
Гастал (Хорватия), таб., №60	**31.500—41.000**	**41.400—49.200**
Фервекс без сахара (Австралия), пор., №8	**58.000—68.000**	**42.850—51.500**
Флавамед (Германия), сироп, 15мг/5мл, 100мл, №1	**34.490—38.650**	**27.000—38.000**
Терафлекс (Германия), капс., №60	**140.000—184.860**	**167.000—171.000**
Энам (Индия), таб., 10 мг, №20	**15.100—21.550**	**8700—10.200**
Нолипрел А (Франция), таб., 2,5мг/0.625мг, №30	**99.000—129.150**	**74.900—92.000**
Жаннин (Германия), таб., №21 **112.300—140.500**	**107.200—114.400**	
Но-шпа (Франция), таб., 40 мг, №20	**16.500—22.000**	**14.000—21.000**
Хофитол (Франция), таб., №60	**49.500—67.140**	**41.400—58.400**
Кардиомагнил (Норвегия), таб., 75 мг/15 мг, №100	**37.050—54.100**	**39.000—53.500**
Глицин (Россия), таб., 100 мг, №50	**15.850—20.400**	**11.900—16.800**
Супрастин (Венгрия), таб., 25 мг, №20	**36.200—41.420**	**32.000—38.200**
Зовиракс (Великобритания), крем, 5%, 2г	**27.740—33.150**	**26.000—37.000**
Центрум (Канада), поливитамин+мультиминерал, таб., №30	**168.000—219.650**	**59.000—73.500**

Ольга ГРИНЕВИЦКАЯ,
Александр ЦЫНКЕВИЧ, собственный корреспондент "Народной Воли" в Украине.

НУ І НУ!

Пасол Расіі не ведае, у якой краіне працуе?

Вось такая шыльда вісіць на будынку рэзідэнцыі расійскага амбасадара Аляксандра Сурыкава ў Мінску на вуліцы Камуністычнай. Цікава, што на будынку Пасольства Расійскай Федэрацыі, якое знаходзіцца на вуліцы Нававіленскай, назва нашай краіны ўказана правільна — "Республика Беларусь".

НЕ ЖАРТ

Выратаванне іграманаў — справа рук саміх іграманаў

Арыгінальны спосаб барацьбы з іграманамі прыдумалі ў Беларусі. Нават Савет міністраў прыняў удзел у распрацоўцы новаўвядзення.

Цяпер у казіно і іншыя ігральныя ўстановы не будуць пускаць тых, хто вырашыў самастойна абмежаваць сябе ў наведванні такіх месцаў. Вызначаць іх будуць не па колеры вачэй ці нейкіх іншых прыкметах. Ім прапанавана **самастойна** падаць пісьмовую заяву любому арганізатару азартных гульняў у любую ігральную ўстанову краіны з просьбай абмежаваць яго ў наведванні ігральных устаноў тэрмінам ад 6 месяцаў да 3 год. Пададзеная заява вяртанню не падлягае і будзе расцэньвацца як падача заявы ўсім арганізатарам азартных гульняў на тэрыторыі Беларусі.

Міністэрства па падатках і зборах Беларусі размясціла на афіцыйным сайце прыкладную форму дадзенай заявы, а арганізатарам азартных гульняў рэкамендавала загадзя падрыхтаваць яе бланкі.

Цікава, ці многа знойдзецца такіх адказных іграманаў, якія не толькі прызнаюцца сабе ў тым, што падпалі пад залежнасць ад рулеткі, але і добраахвотна ад гэтага адмовяцца?

ГУЧНАЯ СПРАВА

Атруцілі ці няправільна кармілі?

Пракуратура Віцебскай вобласці падоўжыла тэрміны праверкі па справе аб масавай гібелі еўрапейскіх аленяў да 23 лютага.

Праверка працягнута для ўстанаўлення канкрэтнай сумы нанесенай шкоды. Праваахоўнікі не ўпэўнены, што алені былі атручаны. Такую версію раней агучвалі прадстаўнікі Мінпрыроды. Праваахоўнікі ж самай верагоднай прычынай гібелі жывёл пакуль называюць няправільнае кармленне, перапад тэмператур і магчымае віруснае захворванне. Папярэдняя сума шкоды ацэньваецца ў 76 мільёнаў 400 тысяч рублёў, адзначае БЕЛТА.

Нагадаем, што ў паляўнічай гаспадарцы ў Докшыцкім раёне загінулі больш за 40 еўрапейскіх аленяў. Здарэнне адбылося ў канцы 2012 года.

ЗІМОВЫЯ ЗАБАВЫ

Гонкі на «залатых» сабаках

Сотні ўдзельнікаў і тысячы балельшчыкаў прыехалі ў выходныя ў Раўбічы, каб паглядзець на Трэція зімовыя спаборніцтвы па ездавым спорце "Завіруха-2013".

Хто тут хаскі?

Памятаеце песеньку з цудоўнага дзіцячага мультфільма "Под грустное рычание, под бодрое мычание, под дружеское ржание..."? Усе два дні "Завірухі" ў Раўбічах праходзілі пад "сяброўскія" брэханне і выццё — лайкі, маламуты і хаскі спявалі свае песні захопленым аматарам зімовага адпачынку. Колькі дакладна сабак прывезлі ўдзельнікі спаборніцтваў на старт, сказаць цяжка, бо былі тут і сабакі-спартсмены, і псы-гледачы, і нават шчанят заводчыкі бралі з сабою. У першы дзень спаборніцтваў малыя сталі сапраўдным хітом. Будучыя падаўжальнікі парод хаскі і маламут самі былі не супраць сустрэч з прыхільнікамі — ездавыя сабакі даволі прыязна ставяцца да людзей, хоць гэта і не хатняя парода.

"Хаскі і маламуты лепш адчуваюць сябе на волі, таму нават узімку яны жывуць у вальерах, — распавялі "Народнай Волі" заводчыкі з Расіі. — *Калі трымаць такога сабаку ў маленькай і цёплай кватэры, не даваць яму прасторы, то ваш выхаванец можа захварэць".*

Яшчэ адна прычына, чаму такіх сабак не кожны возьмецца ўтрымліваць дома, — цана. Парадзісты шчанюк з добрай радаслоўнай і шанцам на поспех у спаборніцтвах будзе каштаваць каля ***трох тысяч долараў***. І кошты толькі растуць! Лепшымі лічацца сабакі, якіх выводзяць у Нарвегіі. Іх гадуюць спецыяльна для ўдзелу ў арктычных экспедыцыях.

Спартсмены, што ўдзельнічаюць у беларускіх спаборніцтвах, выдаткоўваюць нямалыя сумы і на рыштунак. Пра тое, што "рухаючую сілу" трэба карміць і рэгулярна аглядаць у ветэрынара, і казаць не трэба. Дарэчы, да спаборніцтваў у Раўбічах не дапусцілі некалькіх сабак — не прайшлі медкамісію.

Не шкадуючы ног

Сёлета ўдзел у "Завірусе" бралі 130 спартсменаў з 6 краін свету. Сярод іх — пяць дзяцей да сямі гадоў. Малыя таксама авалодалі майстэрствам язды на сабачых запрэжках і ўдзельнічалі ў "Завірусе" нароўні з дарослымі. У асноўным спартсмены прыязджаюць з Расіі, хоць былі і еўрапейскія, і беларускія ўдзельнікі. "Завіруха" — сапраўднае спаборніцтва і проста так удзельнічаць у іх не станеш. Нават бывалыя спартсмены не спраўляліся з крутымі віражамі трасы ў Раўбічах. Як сумны вынік — некалькі паламаных канечнасцяў.

Дарэчы, "Завіруха" - спаборніцтва, даступнае для ўсіх. Напрыклад, адным з удзельнікаў заездаў быў мужчына без адной нагі. Перасоўвацца па трасе яму дапамагалі нарты незвычайнай канструкцыі — вузкія і сідзячыя.

Гледачы спагадліва віталі ўсіх спартсменаў незалежна ад іх нацыянальнасці ці поспеху. Настрой усім узнімаў і вядучы **Андрэй Перапечка**.

На "Завіруху" прыязджалі цэлымі семьямі і нават бралі з сабою ўласных сабак. Арганізатары паклапаціліся і аб гарачай ежы для гасцей, і аб месцах, дзе могуць пагрэцца дарослыя і дзеці.

"Мы ўжо другі раз прыязджаем на "Завіруху" з жонкай, — распавёў мінчанін Сяргей. — *Раней спаборніцтвы праходзілі ў Валожынскім раёне, і дабрацца да месца без машыны было складана. А зараз з Мінска можна прыехаць на маршрутцы ці аўтобусе. Шкада, што ходзяць яны зусім нячаста".*

Нават міні-кірмаш арганізатарам удалося арганізаваць. Праўда, сувеніры былі зусім не таннымі. Напрыклад, ключніца ў выглядзе сімпатычнай лайкі цягнула на 300 тысяч рублёў! Затое перакусіць можна было не дорага — за паўнавартасны сняданак і каву прасілі не больш за 30 тысяч.

Як і ў мінулым годзе, надвор'е падчас спаборніцтваў было халодным і сонечным. Так што настрой узнімаўся так якасна, што да вясны зараду павінна хапіць дакладна.

Марыя БУДНІК.

Раўбічы—Мінск.

ФУТБОЛ

Колькасць квіткоў абмежавана

У продаж паступілі квіткі на матч 1/16 фіналу Лігі Еўропы паміж футбалістамі барысаўскага БАТЭ і турэцкага "Фенербахчэ", які адбудзецца ў Гродне 14 лютага.

Кошт квіткоў складае ад 40 да 100 тысяч беларускіх рублёў у залежнасці ад сектара стадыёна. Трэба адзначыць, што трыбуны гродзенскага "Нёмана" ўмяшчаюць толькі каля 8 тысяч гледачоў.

Квіткі на матч паступілі ў свабодны продаж у Барысаве, Мінску, а таксама ў касах гродзенскага ЦСК "Нёман". Але не ўсе квіткі паступяць у свабодны продаж. Частка месцаў цэнтральнага сектара ў абавязковым парадку прадастаўляецца камандзе гасцей і партнёрам УЕФА, згодна з рэгламентам дакументаў Лігі Еўропы. Пэўная колькасць месцаў зарэзервавана для патрэб ігракоў і трэнерскага штаба каманды і VIP-гасцей.

ДАРЭЧЫ

Пры пустых трыбунах

Матч у адказ БАТЭ правядзе ў Турцыі 21 лютага на стадыёне "Шукру Сараджаглу" ў Стамбуле. Ён, хутчэй за ўсё, адбудзецца пры пустых трыбунах. Справа ў тым, што кантрольна-дысцыплінарная інстанцыя УЕФА такім чынам пакарала саперніка барысаўскага БАТЭ з-за паводзін балельшчыкаў у час паядынку групавой стадыі Лігі Еўропы з менхенгладбахскай "Барусіяй" 6 снежня 2012 года. Прыхільнікі "Фенербахчэ" кідалі на поле петарды і іншыя прадметы. Акрамя таго, клуб абвінавачваецца ў арганізацыі матча не на належным узроўні. "Фенербахчэ" таксама аштрафаваны на 40 тыс. еўра.

Праўда, БАТЭ збіраецца адправіць ва УЕФА афіцыйны запыт наконт магчымасці прысутнасці балельшчыкаў барысаўчан у гасцявым сектары на гульні 21 лютага.

МЕДДАВЕДКА

Паліце? Выкрасліце 10 гадоў

Беларусь — сярод краін, дзе паленне з'яўляецца другой пасля алкаголю прычынай смяротнасці.

Нядаўнія даследаванні пацвердзілі, што сёння паленне для жанчын нясе значна большую рызыку, чым гэта было ў апошнія дзесяцігоддзі. Напрыклад, сучасныя амерыканкі маюць больш шанцаў памерці ад палення, чым 50 гадоў таму. На першым месцы сярод сумных вынікаў заганнай звычкі — рак лёгкіх, хранічны бранхіт, сардэчна-сасудзістыя захворванні.

Часопіс New England Journal of Medicine спасылаецца на аналіз гісторый хваробы больш як 2,2 мільёна жанчын у ЗША з 2000-га па 2010 год.

Жанчыны, якія паляць, паміралі ў 27 разоў часцей ад раку лёгкіх, чым тыя, хто ніколі не паліў, — гэта, між іншым, узровень, якога "дасягнулі" мужчыны-курцы ў 1980 годзе. У 1960 годзе такая рызыка для жанчын была толькі ў 2,7 раза большая.

Прафесар медыцынскай статыстыкі ў Оксфардзе вызначае краіны, дзе паленне з'яўляецца другой (пасля алкаголю) прычынай смяротнасці — гэта Расія, Украіна і Беларусь, а таксама некаторыя краіны Усходняй Еўропы.

НЕЗАШОРАНЫМ ВОКАМ

Пра білборды і беларускі хакей

Нядаўна "Народная Воля" паведаміла пра тое, што плакаты з тэкстам "МА-МА=МО-ВА", нядаўна размешчаныя на білбордах у беларускай сталіцы з ініцыятывы Міністэрства культуры, раптоўным чынам зніклі. Як у Асацыяцыі рэкламных арганізацый, так і ў Мінскім гарвыканкаме ні незалежным журналістам, ні актывістам ГА "Таварыства беларускай мовы" ніхто не здолеў патлумачыць, чаму гэта адбылося. У нашай з верху да нізу засакрэчанай дзяржаве знайсці якую-небудзь асобу, адказную за нешта канкрэтнае, бывае ох як складана!

Гісторыю з мінскімі білбордамі я хацеў бы тут, аднак, павярнуць крыху ў іншы бок. Днямі давялося ехаць у аўтобусе па праспекце Пераможцаў і ўбачыць вялікі плакат з тэкстам "Болей за Беларусь, болей за "Дынамо": №71 Александр Павлович" і велізарнай каляровай выявай гэтага хакеіста з клюшкай у руках.

Адразу скажу, што я з дзіцячых гадоў не абыякавы да цудоўнай гульні, якая сфарміравалася ў Канадзе, з назвай "хакей". Яшчэ школьнікам я ведаў на памяць прозвішчы ўсіх больш-менш вядомых хакеістаў Савецкага Саюза, Канады, ЗША, Чэхаславакіі, Швецыі, страшэнна перажываў, калі нашы прайгравалі чэхам, сам гуляў на турнірах "Залатой шайбы" ў родным Полацку.

Цяпер у Мінску існуе прафесійная хакейная каманда, якая адносна паспяхова гуляе ў досыць прэстыжнай Кантынентальнай хакейнай лізе (КХЛ). Рэкламаваць выдатных спартсменаў, у тым ліку на білбордах, выглядае працягам вельмі даўняй традыцыі, калі старажытныя грэкі ўшаноўвалі пераможцаў Алімпійскіх гульняў як сапраўдных герояў. І сёння ні ў кога не выклічуць пытання білборды з партрэтамі алімпійскіх чэмпіёнаў Лондана Сяргея Мартынава або Вікторыі Азаранка, якая да таго ж стала першай ракеткай свету ў прафесійным жаночым тэнісе. Але давайце вернемся да дасягненняў хакеіста Аляксандра Паўловіча. Яны, мякка кажучы, сціплыя: за ўвесь мінулы сезон гэты форвард па сістэме "гол плюс пас" набраў... ажно пяць ачкоў, а ў сёлетнім сезоне ён зусім не трапіў у асноўны склад мінскага "Дынама" і гуляе ў чэмпіянаце Беларусі, дзе таксама, дарэчы, знаходзіцца далёка не на першых ролях.

Нехта скажа: "Тым не менш беларускія хакеісты заслугоўваюць увагі, бо каманда "Дынама" не так кепска гуляе, мае шанцы патрапіць у фінальную частку той самай КХЛ; хай сабе не Паўловіч, дык іншыя заслугоўваюць месцаў на дарагіх білбордах..." Ну што ж, зазірнём у няўмольную статыстыку. Сённяшнія лідары "Дынама", якія робяць ільвіную долю прафесійнай працы ў камандзе, гэта амерыканец Тым Стэплтан (на момант напісання гэтага матэрыялу мае 34 ачкі па названай сістэме), фін Тэму Лайнэ (30 ачкоў), канадзец з беларускім пашпартам і незаконным двайным грамадзянствам Джэф Плэт (25 ачкоў), чэх Збынек Іргл (24 ачкі). Пры гэтым самыя высокія паказчыкі беларускіх нападаючых — у Андрэя Стася (14 пунктаў), Дзмітрыя Мялешкі (12), астатнія маюць па дзесяць і менш пунктаў кожны. Любы аматар хакея скажа вам, што бясспрэчнымі лідарамі абароны мінскага "Дынама" на сёння з'яўляюцца канадзец Коры Мэрфі, фіны Ерэ Каралахці (капітан каманды), Яне Ніскала, чэх Лукаш Крайчэк, а вароты каманды ў гэтым сезоне абараняюць нарвежац Ларс Хаўген і фін Пека Рынэ.

Уяўляю сабе апанента, які скажа: затое мы маем двух ігракоў-беларусаў, якія паспяхова гуляюць у паўночнаамерыканскай НХЛ. Сапраўды, народжаны ў Германіі Міхаіл Грабоўскі і экс-навапалачанін Сяргей Касціцын маюць кантракты ў гэтай самай моцнай лізе свету. Але ці належаць яны да найлепшых хакеістаў гэтай лігі? Пра гэта найлепш сведчаць ведамасці заробкаў, паводле якіх ні Грабоўскі, ні Касціцын-малодшы не ўваходзяць нават у тыя дзве сотні хакеістаў НХЛ, што маюць найвышэйшы ўзровень заработнай платы (паводле вызначанай верхняй мяжы).

Да чаго гэта я? Толькі да таго, што сярод нашых жывых сучаснікаў ёсць вельмі шмат асоб, жыццёвыя дасягненні якіх нашмат вышэйшыя за цяперашнія дасягненні Аляксандра Паўловіча і нават Міхаіла Грабоўскага з Сяргеем Касціцыным. Разумею, што сённяшняя ўлада ніколі не змесціць на білбордах у Беларусі выявы народных паэтаў Беларусі Рыгора Барадуліна і Ніла Гілевіча, творцаў, перакладзеных на многія мовы свету, Уладзіміра Арлова, Святланы Алексіевіч, Уладзіміра Някляева, выдатных мастакоў Аляксея Марачкіна, Алеся Пушкіна, віцэ-прэзідэнта Міжнароднай федэрацыі правоў чалавека Алеся Бяляцкага: усе яны ў вачах уладатрымальнікаў належаць да "пятай калоны" (у перакладзе з эзопавай мовы — да ворагаў), сёй-той з іх нават спазнаў "ласку" ўлады ў выглядзе адсідак у беларускіх турмах. Але чаму б не знайсці месца на плакатах для акадэміка Міжнароднай акадэміі астранаўтыкі 102-гадовага Барыса Кіта, для акадэміка Акадэмій навук Беларусі і Расіі, члена Амерыканскага геафізічнага саюза Радзіма Гарэцкага, для сусветна вядомых мастакоў Барыса Заборава, Уладзіміра Савіча, Паўла Татарнікава, для нашых выдатных оперных артыстаў з іх унікальнымі галасамі — напрыклад, для саліста Венскай філармоніі Рыгора Палішчука, спевакоў беларускага Вялікага тэатра Ніны Шарубінай, Уладзіміра Пятрова, Віктара Скарабагатава, для зоркі нашага драматычнага тэатра Віктара Манаева, для выбітнага балетмайстра Валянціна Елізар'ева?..

Знойдзецца хтосьці і запярэчыць: маўляў, хакейны клуб "Дынама-Мінск" сам мае грошы і замаўляе вулічныя плакаты на свой густ. У сувязі з гэтым хачу заўважыць, што асноўнымі фундатарамі клуба з'яўляецца фактычна дзяржаўны "Беларуськалій", істотную долю падтрымкі дае Мінскі гарвыканкам, які існуе за грошы ўсіх падаткаплацельшчыкаў — і аматараў хакея, і тых, каго гэтая гульня абсалютна не цікавіць. А самае галоўнае, што сродкі, якіх не хапае літаральна ўсім у сучаснай Беларусі, выдаткоўваюцца на куплю дарагіх замежных "зорак мясцовага маштабу", а міжнародны рэйтынг зборнай Беларусі па хакеі тым часам няўхільна падае...

Лявон БАРШЧЭЎСКІ.

КРИМИНАЛ

Озверели?

В Гомельской области возбуждены два уголовных дела за истязания. Один сельчанин истязал свою сожительницу утюгом, другой — посадил на цепь.

Как сообщили БелаПАН в пресс-службе УВД Гомельского облисполкома, неработающий 32-летний житель поселка Широкое Буда-Кошелевского района во время внезапно возникшей ссоры причинял нагретым утюгом телесные повреждения своей 38-летней сожительнице.

В деревне Физинки Наровлянского района 65-летний пенсионер надел на шею своей 55-летней сожительницы металлическую цепь и закрыл на навесной замок, причинив боль и психические страдания.

Обвиняемым грозит арест на срок до трех месяцев, ограничение свободы на срок до трех лет или лишение свободы на тот же срок.

Гораздо более сильное наказание грозит человеку, преступившему не только Уголовный кодекс, но и все пределы человеческой морали. Фельдшер жодинской скорой помощи, лидер объединения чернобыльцев-ликвидаторов **Александр Волчанин** сообщил, что в субботу ночью в Жодино совершено жуткое убийство ребенка. Ему перерезали горло.

Волчанина направили констатировать смерть двухлетнего ребенка. Приехав на место происшествия, даже опытный фельдшер испытал шок.

"Когда приехал на вызов, увидел ужас, который не увидишь в кошмарном фильме ужасов. Мои коллеги, два фельдшера, останавливают кровотечение у мужчины. На полу лежит женщина. Рядом лежит ребенок с перерезанной шеей. Что в этот момент чувствует медработник? Кровь стынет, тело мертвеет, волос седеет... В 2 часа 46 минут я констатировал смерть ребенка.

Мои коллеги испытали еще большее потрясение. Когда вошли в квартиру, их встретил зверь в человеческом облике, который держал мертвого ребенка за ножку и бил об пол. Что в этот момент испытали мои молодые коллеги, только Богу известно".

Ну а Бресте задержан мужчина, который грозился устроить взрыв в квартире своей сожительницы.

Что происходит с белорусами?

КРЫЖАВАНКА

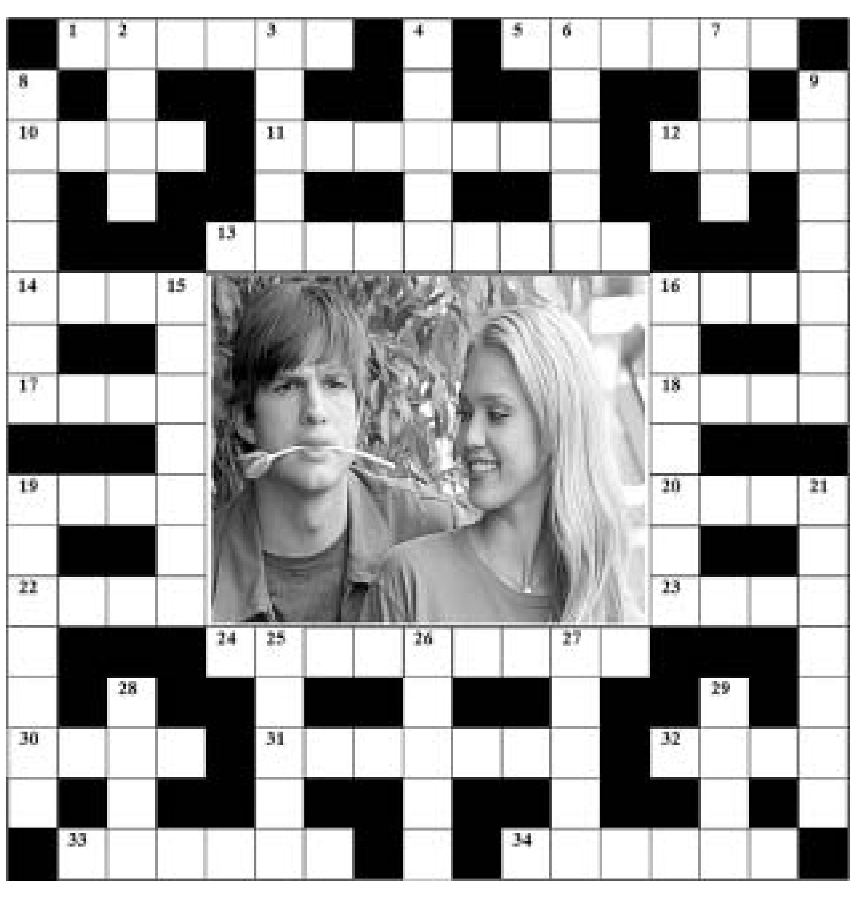
«Што за дзіва — кахаць!»

(Крыжаванка прысвячаецца ўсім закаханым.)

Па гарызанталі: 1."Як каралеўна, маладая,\\Хоць ты малюй на ..." — з верша Я.Мальца "Вясковае вяселле". 5."Кліча хлопец дзяўчыначку.\\Ён не сваю, ды чужую:\\Хадзі, ... , пацалую" — з беларускай народнай песні "Туман, туман пры даліне". 10.Выхаваўчая ўстанова для малых дзетак. 11.Той, каго асабліва любяць. 12.Калі на Калядах ... — ясна і на Пятра (прыкм.). 13."Ты — ..., ты — нашых краёў,\\Арыстакратка кахання" — з верша Р.Барадуліна "Арыстакратка". 14.Стан разважання (разм.). 16.Медны духавы інструмент. 17. ... да Евы заляцаўся, а ўсе вінаватыя (прык.). 18.Калі ў лютым трываюць моцныя маразы — ... гарачае (прыкм.). 19.Кароткая прывітальная застольная прамова. 20.Паэт і музыкант, выканаўца ўласных песень. 22.Не чакай з ... дараванага хлеба (прык.). 23.Тое, што і праснак. 24."А калі ... нечы\\Раптам губы твае апячэ,\\Ты ўспомніш" — з верша Г.Бураўкіна "Яшчэ доўга на ўсіх раздарожжах...". 30.Нашто лепшы ..., калі ў дзетках лад? (Прык.). 31.Зараснік вярбы. 32."Стынуць ..., бы дні.\\Што за дзіва — кахаць!\\Усміхніся, абдымі!\\Ты — мая благадаць!" — з верша Т.Дзям'янавай "Не чаруй, не мані.". 33."... нада мной жураўліная,\\Пада мною — балот віры" — з верша Ул.Караткевіча "О каханне маё бясконцае". 34."... здуру ажаніўся, ой-ёй-ёй!\\Навек жонкай падавіўся, ой, божа ж мой!" — з бел.нар.песні "Хлопец пашаньку пахае".

Па вертыкалі: 2."..., пакуты, узрушанасць, ростань\\І — каханне маё да яе" — з верша Л.Баршчэўскага "Безліч рэчаў няўцямных і простых". 3.Добрая жонка — вяселле, а ліхая — паганае ... (прык.). 4.Спартсмен-юнак. 6.Любімы зяць (ласк.). 7."Разгарнуць твае чорныя ...,\\Цалаваць а паўночнай цішы" — з верша К.Сваяка "Эрас і Псіхея". 8."Не за палямі мой пацалунак.\\Наша ... не за марамі" — з верша А.Глобуса "Ліст да каханай". 9.Тое, што і палюбоўніца. 15.Як мяне, ..., хлопцы любяць: як выйду на вуліцу, то за кулакамі свету не бачу (прык.). 16.І ... гукае, як пары шукае (прык.). 19."Устань, устань, маё ты ...!" — з паэмы Я.Купалы "Яна і я". 21."Дробны ...\\Ды накрапае,\\Выйдзі, дзяўчына,\\Сэрца жадае" — з бел.нар.песні "Дробны дождждык". 25.Лінія ўмацаванняў вакол чаго-небудзь. 26."Аб табе мая боль і трывога,\\мая ..., аб табе" — з верша Э.Акуліна "Наталлі". 27.Аддзяленне ад таго, што колецца, разбіваецца. 28.За добрым мужыком трасе ... кумпяком (прык.). 29."Я зваў у сведкі ...,\\Неба,\\Маё ж каханне не дайшло" — з верша П.Броўкі "З юнацкіх дзён".

Лявон ЦЕЛЕШ.

Адказы

Па гарызанталі: 1.Абразы. 5.Дзеўка. 10.Яслі. 11.Любімец. 12.Ясна. 13.Беларуска. 14.Одум. 16.Горн. 17.Адам. 18.Лета. 19.Спіч. 20.Бард. 22.Неба. 23.Корж. 24.Пацалунак. 30.Клад. 31.Вярбняк. 32.Ночы. 33.Чарада. 34.Хлопец.

Па вертыкалі: 2.Боль. 3.Зелле. 4.Юніёр. 6.Зяцёк. 7.Косы. 8.Пяшчота. 9.Каханка. 15.Мамачка. 16.Галубок. 19.Сонейка. 21.Дожджык. 25.Абвод. 26.Любая. 27.Адкол. 28.Баба. 29.Поле.

Адрас рэдакцыі: 220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл. (017) 3286871.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: (017) 3286904, 3286906
nv@promedia.by
http://www.nv-online.info http://twitter.com/narodnaya_volya

ISSN 2071-9647

Падпісныя індэксы: 63222, 632222

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Надрукавана ў друкарні дзяржаўнага прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/0494179 ад 03.04.2009. Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Падпісана ў друк 28.01.2013 у 17.00. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 27290 экз. Заказ №225.